

E2
K1

25 VIII 28.

KAITSE KODU!

N° 16

HIND 30 SENTI

Meie oludele kõige vastavamad on tuntud Thermaeniuse vabriku kõige uuemad rehepeksumasinad

SVECIA

Svecia rehepeksumasinad, neile vastavad mootorid, Lanzi vabriku aurujõulised rehepeksumasinad ja lokomobiilid müügil kõige soodsamatel tingimustel

Tallinna Eesti Majandusühisuses.

Tallinn, Estonia puistee 21. Kõnetr. 85.

Ühistegeline Keskpank EESTI RAHVAPANK

asutatud 1920. a.

Tallinnas, S. Karja t. 19, oma majas.

Kõnetraadid 2-02, 24-13 ja 28-28.

Võtab hoiusummasid tähtajalisele ja jooksvale arvele ja maksab ajakohaseid hoiuprotsente. Võtab liikmeks kõiki ühistegelisi asutusi, kogukondlikke omavalitsusi ja riiklikke iseseisvaid ettevõtteid ning annab nendele laenusid. Korraldab riiklikkude laenude andmist asunikkudele ja kalameestele. Toimetab raha saatmist ja sissenõudmist kõikides Eesti linnades ja alevites korrespondentide-ühispankade kaudu. Eesti Rahvapanga liikmeks oli 1. juunil 1928. a. 245 ühistegelist asutust ja kogukonna omavalitsust.

Panga arveteseis 1. augustini 1928. a. oli Kr. 5.184.806.70.

JUHATUS.

Siin- ja sealpool.

GUSTAV V
ROOTSI KUNINGAS

E23926

Siin- ja sealpool.

Riigivanema külaskäigu püful Tema Majesteet kuningas Gustav V-ale.

Meil on üks ja sama meri — meil ja rootslastel. Ainult, et nemad nimetavad seda Ida-, meie Läänemereks. Sest asume kumbki teiselpool merd.

Oleme aastatuhande kumbki asunud oma kaldal teiselpool merd ja ometi nii üksteise lähedal. Seltsis valitsesime seda merd, võistlesimegi ja võitlesime ta pärast, kumbki rand nägi teiselt poolt merd tulnud uhkeid vabu sõdureid, kummaltki rannalt suundusid vahvate sõduritega täiskiilutud sõjavene teisele kaldale otsima sõdurikuulsust ja sõdurisaaki — kuni kõige selle lõpetas Aja paratamatus.

Agas mitte ainult üksteisega sõides nägid sealpoolsete ja siinpoolsete Balti kahe ürgrahva esivanemad ühtteist. Ka rahuradadel kohati üksteist, sõpradena, ühevääriliste vabameestena, kauplemisel ja laevandusel. On kummaski rannas palju mälestusi sellastest kohtamistest, on kummalegi rannale jäänud peatuma ja elama teiselt poolt rannalt tulnuid.

Ja praegugi on nii, et ei saa teha õiget vahet, kus algab Rootsi ja lõpeb Eesti tõug, või vastupidi. On ju näiteks hiidlaste hulgas puhtrootsi tüüpe, kes aga ei tea midagi sellest, nagu võiksid nad olla mitte Eesti verest. Ja on Ojamaal (Gotlandil) tüüpe, kes välimuselt puhtamad eestlased kui oleme meie seda siinpool merd.

Paratamatu saatuse vasar purustas ajutiseks meie vabaduse ja isolemise. Nemad, sealpool, olid õnnelikumad ja jäid edasi omaenese maa ja saatuse isandaiks, kandes edasi vabaduse traditsioone, arendades oma rahvuse püüdeid, arendades kultuuri ja valvates vaimlist ja ihulist vabadust.

Ja sajanguteks jäi meie vahele ülekohtust, survest, varest ja vägivaldast ehitatud vahemüür. Mõlema Balti rahva ühtlus elas edasi ainult ühistes muinastuttudes, ühistes kommetes, viisides — arenedes siingi pikapeale kummalgi omapäraselt. Kippusid ununema mälestused ajast, mil üheväärsetena seadsime sõja- ja kaubasoitule üheväärseid laevastikke, võisteldes suuruses ja vahvuses. Jäid minevikuasjaks ida-vikerlaste sõjasõidud, nad ise nagu näisid kaduvat ajaloolavalt.

Agas ometi ei kadunud meie! Hoidisime alal mälestused meie hiilgeajast. Hoid-

sime alal tungi vabadusele, hoidsime alal lõkendava soovi jälle tõusta üheväärseks teiega, koos teiega jagada Baltimerd ja selle randu.

Ja kui siis kord meeletlikus puhangus kaevasid meie esivanemad välja muistsed mõõgad ja hetkeks pühkisid veriselt pealesurutud vägivaldse võimuvalitsuse, siis mälestades teid, kui vaba ja vabadust austavat rahvast — saatsid nad teile sõna abi järele. Teie tulitegi, aga tulite hilja, sest üle jõu käivas heitluses oli juba hukkunud Eesti malev.

Jälle veeresid üle sajangud — meil rasked kui terasrullid, teie aga talutasite ise saatust oma käekõrval. Üle mere põgenes vahetevahel meiegi poegi sinna teie hulka, vabaduse maale.

Olime sunnitud ootama, ootama ja lootma.

Siis korraga näis pööravat saatuse telg. Teie asusite tugeval jalal meie maale. Vaba rahvana pidime elama teie poolt loodud Balti riigis, üksväärseks teie ja teiste rahvaste kõrval. Ring Baltimere ümber näis jälle tervena, vana aeg näis tulevat tagasi. Milles olime vahepeal jäänud maha, selles aitasite meid järele, tasandades mineviku ülekohut, taltsutades raudselt neid, kes seisid selle vastu. Ühine kuningas ühendas mõlemad rahvused, ühine riik, ühised soovid ja mured.

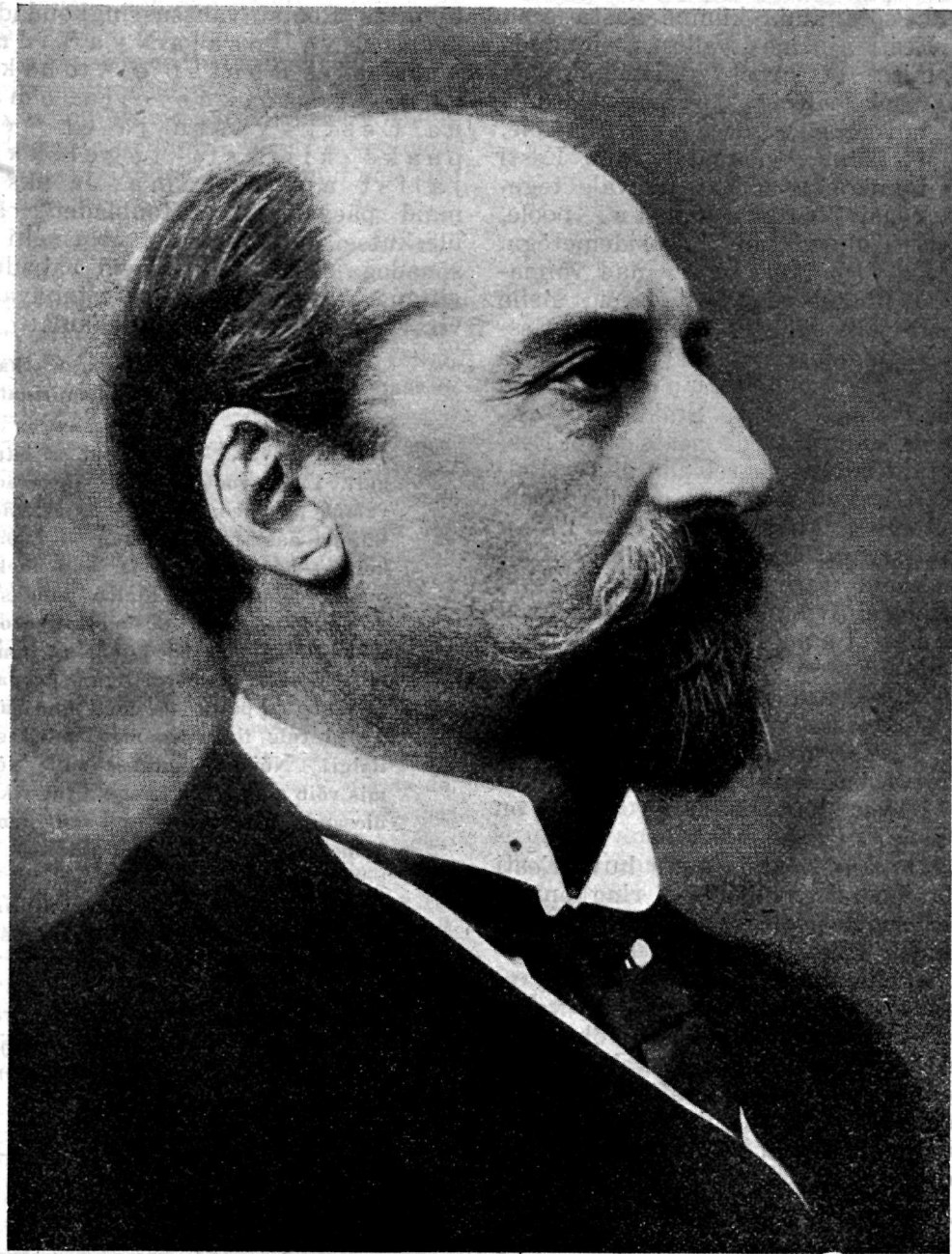
On nagu maailmasündmuse naba — see haraline Baltimeri, tasakaalu tilgatsiks Saatuse kella küljes.

Uus ja vägivaldne poliitika ilmus idast, tugev oma lodeva suurusega. See oli võitlus ajaloo sammaspooliku vastu, mida pidasime seltsis. See oli võitlus paratamatuse vastu, millele pidime ajutiseks alla jääma.

Jah, ajutiseks, kuni olime ise enesele kogunud küllaldaselt jõudu käsivartesse ja tahet südamesse, et tõukasime uuesti idapoolsetesse metsadesse tagasi uuenäolisena ilmuva poliitika.

Ja nüüd asume jälle vabade rahvaste-na, üks kummalgi pool merd, mida nimetate teie Ida-, meie Läänemereks. Ajaloo ring on täis. Balti üheväärsusel tugenev tasakaal on jälle jalule seatud — õnneks osa saavatele rahvastele.

Rootsi sõjalisest abiist vabandusajast

JAAN TÕNISSON
RIIGIVANEM

Rootsi sõjalisest abist vabadussõjas.

Vabadussõja alul, kümne aasta eest, pöördus Eesti ajutine valitsus jõudude suurendamise otstarbel välisriikide ja rahvaste poole. Kõige esmalt pöörduti 1918. a. novembri lõpul Soome poole, kust abi ei jäänud tulemata, tänu Eesti aitamise toimkonna ennastsalgavale tegevusele. Edasi pöörduti Rootsi poole, kellega Eesti ühendatud ajaloosidemetega. Et aga Rootsi valitsus ei arvanud võimaliku olevat Rootsi riigiväest osasid meile saata abiks, siis pöördus 1919 a. alul Eesti aitamise toimkonna nimel selle esimees dr. phil. O. Louhivuori palvega dir. Sven Palme poole Stokholmis, paludes Rootsist muretseda peatset abi Eestile vabatahtlikkude ja relvade näol. Palvel oli tagajärgi, sest kohe selle järele saadeti Rootsist kindral Hjalmarson paari ohvitseriga Eestisse — siinset sõjalist seisukorda uurima. Jaanuari keskel saabus kindral Hjalmarson Rootsi tagasi ja nõudis tungivalt välisriikide abi Eestile. Kindral seletas, et iga tsiviliseeritud rahva otsekohene kohus on enamlaste veretöödele ja hirmutegudele Eestis rutulist lõppu teha; Eesti ainealine seisukord toetusvägede saatmiseks olevat hea, sest et toitu on küllalt*).

Nüüd tekkis Rootsist suur huvi Eesti vastu ja Rootsi poliitilised ringkonnad avaldasid sooja poolehoidu Eesti iseseisvuse püüde ja Eesti vabariigi sünni vastu; samal ajal tervitas Rootsi ajakirjandus väga soojalt Eesti rahvuslikku vabanemist Vene võimu alt. Peab rõhutama eriti just seda, et Rootsi ajakirjandus tõi sageli heatahtlikke kirjutisi, kus selgitati meie olusid ja seisukorda, ning milles sooviti meile kiiret toetust ja abi. Nii

*) „Morning Post“ 24. jaan. 1919. a.

kirjutab Rootsi valitsusringkondadele lähedalseisev „Upsala Nya Tidning“ muuseas, et Rootsi ei tohiks sugugi ükskõikne olla oma vana Eesti vastu ja et temale peaks kiiresti tegelikku sõjalist abi antama. Ja üks suuremaid päevalehti „Aftonbladet“ avaldas üleskutse, milles Rootsi noormehi tuliste sõnadega üles kutsuti meid vabadussõjas aitama. Toome allpool selle tabava ja huvitava üleskutse teksti täielikult:

„Rootsi hiilgav noorsugu, kas sa ei kuule? Kuule suurükkidemüriinat, Narva juures, Soome vendade huraa ja võitlust! Jumal taevas, kuidas võid sa istuda paigal! Lääne-rootslased**) võitlevad, moskvalane põgeneb, ja sina istud, käed risti! Läänud aastal oli Soome, — Soome, mis kõigest hoolimata on ja jääb üheks osaks meie Rootsist, meie ajaloo pühaks maaks. Ja nüüd on Eesti, mis oli ka ükskord minevikus lülilik meie õdede ahelas, kuni Rootsi riik oli terve ja noor. Olgugi, et raha ei ole ja takistus palju, on nüüd sinu päev käes! Ta ei tule iialgi enam, kuuled sa — ei iialgi! Nüüd pakutakse sulle võimalust, mis võib sinu tõsta kaugele tulevikku. See ülesanne pole mitte liig suur sinu jõule. Mõned Rootsi pataljonid vaid, — kui kergelt ei anna aga need otsust!

Kuule suurükkidemüriinat Narva all ja Soome vendade huraa-karjumist! Kuidas võid sa veel rahul istuda?“

Vabatahtlikke kogus kaunis rohkesti ja veebruari alul esines Rootsi major Carl Mothander, kes võtnud Soome vabadussõjast vabatahtlikuna osa, Eesti ajutisele valitsusele ettepanekuga — lubada moodustada Eestis Rootsi vabatahtlik-

**) S. o. soomlased. — E. M.

Sõprus ja üheväärsus on alati olnud meie rahvaste vahekorra aluseks. Selleks peab ta jääma ka igaveseks. Ei ole eestlast, kes ei kõneleks Rootsist lugupidamise ja austusega. Ei ole eestlast, kes ei tunneks legende Rootsi vahvusest, Rootsi õiglusest. Ei ole eestlast, kes ei tunneks rõõmu nüüd, kus võime teile avaldada se-

da poolehoidu — meie riigipea külaskäiguga teie kuningale.

Rootsi ja Eesti, Eesti ja Rootsi — teine teisel pool merd, vabad rahvad vabadel maadel, ühendatud pidevate sõpruse ja kultuuriliste sidemetega — see on seisukord, milline jäägu püsima igavesti.

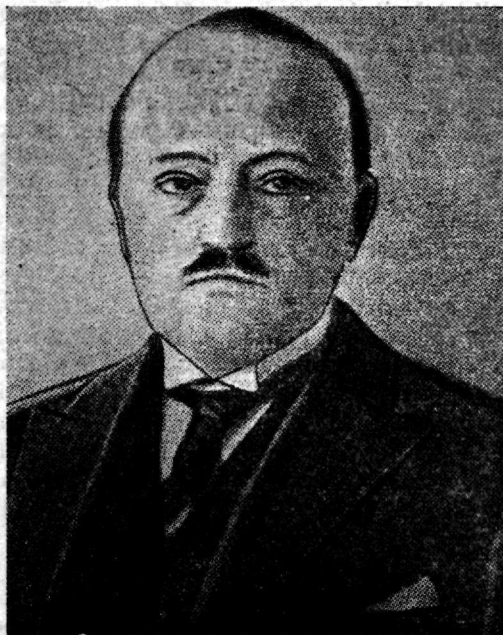
E. J.

kude korpus rootslastest. Major Mothanderi ettepanek võeti vastu ja temaga sõlmiti leping, mille järele Rootsi vabatahtlikkude korpus allutati Eesti sõjavägede ülemjuhatajale. Et aga Rootsi vabatahtlikkude korpuse moodustamine tookord tekitas mitmesuguseid pahatahtlikke kõmujutte, siis oli sunnitud korpuse vormeeri ja ülemmajor Mothander 11. veebruaril Eesti ajakirjanduses alltoodud seletuse avaldama:

„Rootsi vabatahtlikkude korpuse moodustamine Eestis on minu isikliku ettepaneku peale ja lepingu kinnitamise järele ette võetud Eesti ajutiselt valitsuselt. Meie ei saa kustki mujalt rahalist või aulist toetust kui Eesti ajutiselt vlitsuselt. Meil ei ole mingit mõtet mõne teise sõjaväeosaga Eestis võitlust alata, vaid soovime näidata, et mitte kõik Rootsi abimõtted Eestile pole veel kustunud. Meie soovime head ja sõbralikku vahekorda kõigi rahvustega Eestis, võideldes ainult enamliste röövsalkade vastu. Meie ülesanne on väikese Rootsi vabatahtlikkude korpuse asutamine, kuhu ka välisrootslasi vastu võetakse. Mitte-Rootsi alamaid võib meie juures ainult reameestena vastu võtta. Kui on soovitav ja võimalik, siis loodame Eesti noorele malevale kohaseid Rootsi allohvitsere instruktoreteks muretseda. Suurem osa neist on juba Soome sõjaväes teenistuses olnud, ühed — Rootsi brigadis, teised — kui instruktorigid Soome sõjaväele. Et meie ainult Eesti ajutise valitsusega, kes on nüüd väga koormatud, ühenduses seisame, siis on meie korraldamine raskem kui keegi eemalseisja seda võib arvata, ja meie esinemine ripub täiesti Eesti ajutisest valitsusest ning Eesti rahva vastutulekust.“

Korpuse moodustamine edenes jõudvasti, kusjuures korpuse moodustajal olid abiks mitu energilist Rootsi ohvitseri, nagu major M a l m b e r g. ülemleitnant E. P. A. M. L u n d b o r g j. t. Märtsi alul saadeti Rootsi vabatahtlikkude korpus põhjarindele.

Siin võitlesid rootslased suures ülekaalus pealetungiva punaväega ja näitasid endid tublide sõjameestena. Ja nii nagu võitlesid Põhja sõja ajal rootslased, eestlased ja soomlased Kaarel XII. väes külgi külje kõrval venelaste vastu Narva all (1700. a.). nii kordus see siin 219 aasta pärast 1919. a. kevadel uuesti. Siin löödud esimestes lahingutes (märtsi keskel) kao-

Minister P. Reutersvärd,
Rootsi saadik Eestis.

tas Rootsi korpus ühe vaprama ohvitseri — leitnant Eyvand Bruun'i (taanlane), kes langes võideldes 14-mehelise salgaga 400 punaväelase vastu.

Aprillis, mil punaväed algasid lõunarindel suures ülekaalus oma ägedat pealetungi, andsid Rootsi vabatahtlikud ka siin oma unustamata abi ja toetust.

Siikohal ei saa ka jätta nimetamata väikest vahejuhtumist Rootsi vabatahtlikkude korpuse ülema major Mothander'i ja ta ohvitserkonna vahel. Nimelt ei suutnud major Mothander oma korpuses kindlat sõjaväelist korda alal hoida ja tõstis märtsis sõjavägede ülemjuhataja ees põhjendamatu kaebuse oma ohvitseride peale, seega rikkudes viimaste autoriteeti sõdurite ees. Seepärast lõpetas sõjaministerrium lepingu major Mothander'iga ja andis korpuse juhatamise üle major Malmbergile*).

Rootsi vabatahtlikud teotsesid Eestis sellekohase lepingu põhjal 3 kuud ja lahkusid siis kodumaale. Paljud läksid aga oma soovil üle Eesti kaitseväkke ja Vene Loode-armeesse. 1919. a. lõpul oli Rootsi vabatahtlikkudel moodustatud põhja rindel oma soomusrong, millega osa võtsid ühest vabadussõja heroilisemast aegjärgust — Narva kaitsmisest. Rootsi vaba-

*) Vt. Sv. Üljuh. pvk. nr. 114, §1. — 1919. a.

tahtlikkude juhatajaks põhja rindel oli siis major V. Lilienkranztz.

Rootsis leidub palju silmapaistvaid riigitegelasi ja sõjaväelasi, kes on palju teinud Eesti kasuks vabadussõja ajal ja ka hiljem Eesti asjale kaasa tunnud, mille tõttu oleme võinud luua oma iseseisvuse, seda kindlustada ja maailma rahvaste poolt iseseisva riigina tunnustamist leida. Kõiki neid Rootsi tegelaste teeneid on Eesti vabariik heatahtlikult meelestanud ja vääriliselt hinnanud vabadusristi annetamisega. Nii on annetatud suurte kodanlike teenete eest vabadusristid: Tema Majesteet Kuningas Gustav V-le, end. Rootsi saadik U. T. Undén'ile, kontr.-admiral C. F. W. Ribén'ile, viitse-admiral C. A. Ehrenswärd'ile, kapten M. L. C. O. Jonk'ile.

Sõjaliste teenete ja erilise vahvuse eest: kolonel-leitnant Malmberg'ile, kolonel-leitnant P. W. Nyholm'ile, major W. Lilienkranztz'ile, kapten E. P. A. M. Lundborg'ile j. t. *).

Eesti vabariik on väga tänulik selle sõjalise abi eest, mis Rootsi temale annud võideldes enamlaste vastu. Eesti vabariik ja tema kaitseväge mälestavad alaliselt kõige suurema tänutundega kõiki neid Rootsi vabatahtlikke-kaasvõitlejaid, kes kõige raskemal ajal meile appi ruttasid ja meid meie raskes vabadusvõitluses toetasid ja aitasid. E. M.

*) Kindral U. Nobile päästja k. a. juunil.

Kes ei ole veel m i l j o n ä ä r ?

See omandagu kohe

kaitseliidu loteriitähe

Pileti hind 1 kroon, poolpilet— 1/2 krooni

P'e a v ô i t

1.000.000 s.

Loteriitähti võib saada igast kaitseliidu üksusest

Loosimine 31. dets. 1928. a.

Esimene Kotkaristi kavaler.

Sündinud 14. mail 1902 a. Võrumaal Sõmerpalu valla Reinu talu omaniku pojana. Hariduse saanud Sõmerpalu valla algkoolis. Vabadussõjast vabatahtlikult kaitseliitlasena osa võtnud ja punaste vägede vastu lahingutes viibinud 1919. a. kevadel Nursi mõisa all. Kaitseväesundaega 7. jalgväe-rügemendis teenides lõpetanud 2-se diviisi õp-pekompantii, mille lõpeta-

AUGUST JAANI POEG TUVIK.

misepuhul ülendatud kapraliks ning määratud oma väeossa, 7. jalgväe rügementi, 4. kuulipilduja kompaniisse rühma vanema kohale, millel olnud kuni kaitseväge-teenistusest vabastamiseni 1923 a. Peale 1. detsembrist 1924 a. kaitseliidu organiseerimistööst agaralt osa võtnud ja kuni käesoleva ajani Sõmerpalu kompaniis jaopealikuks.

Esimese Kotkaristi väljaandmine

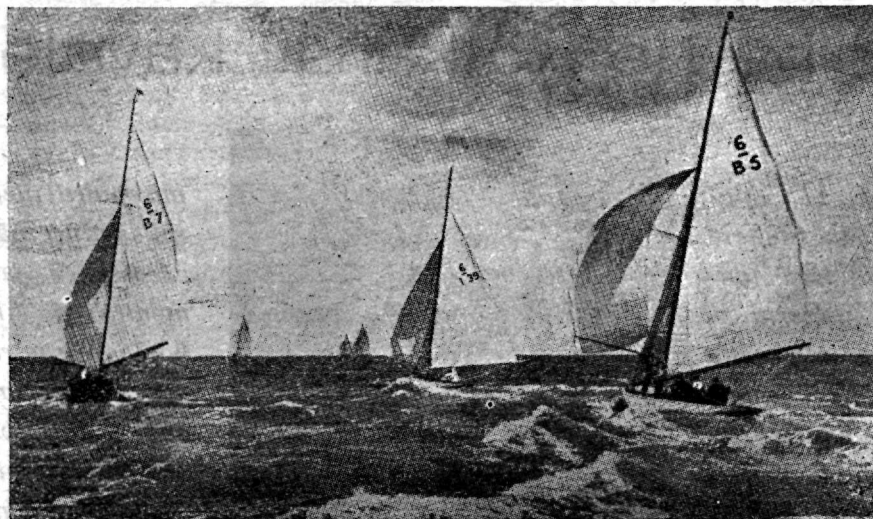
12. VIII. 28. Sõmerpalus.

12. augustil s. a. peeti Sõmerpalus, Võru linna ümbruskonna malevkonna spordivõistlusi, millest osa võttis üle 80 sportlase-malevlase. Pealtvaatajaid oli halva ilma peale vaatamata sadandeid kokku valgunud ja võistlusi peeti suure innu ja huviga.

Pärast võistluste lõppu korraldati malevlaste poolt kohalikus algkoolimajas aktus-pidu, millest külalistena osa võtsid ka kaitseliidu vanematekogu abiesimees K. Einbund ja kaitseliidu peastaabi ülem kolonel J. M a i d e.

Kaitseliidule ja riigile ülesnäidatud teenete eest andis h-ra K. Einbund välja esimese Kotkaristi kohalikule malevlasele August Jaani p. Tuvik'esele, võistlustest osavõtjaile jagas peastaabi ülem auhindu ja laskemärke. Sellele järgnes pidu, mille kava oli huvitav ja hästi ettevalmistatud. Rahvast oli koolimaja juure kogunud sedavõrd palju, et sarnast rahvamurdu enne seal ei oldud nähtud ja ainult väike osa sellest mahtus piduruumidesse. Ülevas meeleolus lõpetati pidustus hilja öösel.

—m.—

6-meetriliste start olümpia purjejahtide võistlustel, milles Eesti „Tulli 5“ võitis pronksmedali.

Olümpiamängude ülevaade.

Eesti saavutus täiesti rahuldav.

Moodsaaja üheksandad olümpiamängud Amsterdams kuuluvad praegu juba minevikku. Mängudest võttis osa 45 rahvust 5.000-de atleediga. Osavõtu suuruse ja konkurentsi pinevuse poolest trumpasid Amsterdami mängud üle kõik senised. Moodsaaja olümpiamängud ei olnud seni tunnud Amsterdami mängudele sarnanevat võistluste pinevust ja hiilgavaid saavutusi.

Rahvused tulid Amsterdami võidulootustega, mida oldi hellitatud aastaid. Ameeriklased saabusid ookeanihiiglasel „President Rooseveldil“, mis oli ümberehitatud vastavalt sportlastele nõuetele ja oli ka mängude ajal korteriks mõnesaja-pealisele yankee' de olümpiatrupile. Ameerika Ühisr. olid senistel mängudel etendanud juhtivat osa ja tulid nüüd jälle „vaatama ja võitma“. Sündmuseks Amsterdami mängudel oli Saksa osavõtt peale 16-aastast vaheaega. Sakslaste viimane esinemine olümpiamängudel oli 1912. a. Stokholmis ja 1916. a. pidid mängud aset leidma Berliinis, kuid sellest tõmbas kriipsu läbi maailmasõda. Viimasel ei puudunud halvav mõju ka sõja järele peetud 1920. a. Antverpeni ja 1924. a. Pariisi mängudele, millest sakslased eemale jäeti. Nüüd olid sakslased teinud mitu aastat valmistusi, mis olid laiaulatuslikud ja plaanikindlad. Sakslased tulid Amsterdami lootustega, mis olid palavlikult arendatud

üle nende võistlejate tõeliste võimete. Soome ilmus kaitsma oma suurt nime, mille meie vennasrahvas saavutanud, tänu oma hiilgavatele sportlastele. Oli ka palju eksoote, nagu Jaapani, Filipiinide, Tshiili, Rodeesia ja Panama atleedid.

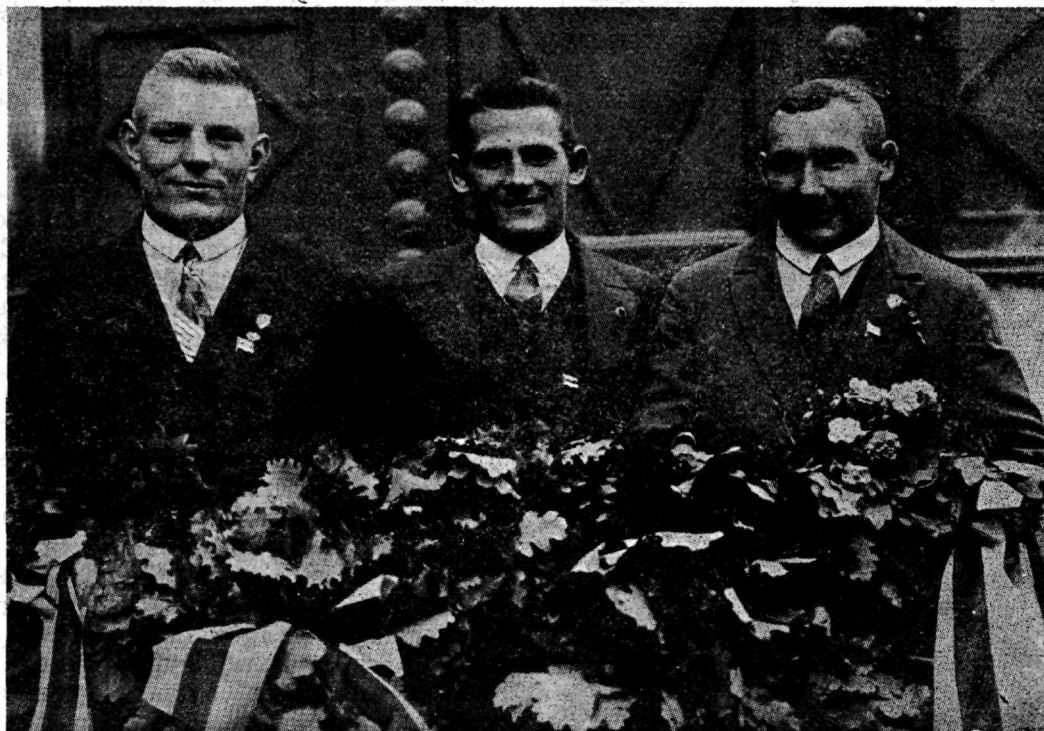
Spordi haaravamaid omadusi on ta hiilgav kindlusetus. „Surmkindlalt“ võitjaks oodatud mehed põlevad läbi, kuna peaaegu tundmatud tulevad üllatuslikult võitjaks. Kergejõustikus oli pettumusi kõigil kolmel esimesel: Ameerikal, Soomel ja Saksal. Lühikesemaa jooksudes (100 ja 200 mtr.), mida ameeriklased pidasid pooleldi oma erialaks, tabas neid täielik fiasko. Maailma kiireima sprinterina kerkis Amsterdams esile kanadlane Percie Williams, klassikaline atleedi tüüp, kes võitis nii 100 kui ka 200 mtr. jooksu. Ta kaksikvõit on ainulaadne viimase kolme olümpiaadi kohta. Teine koht 100 ja 200 meetris läks inglastele, kellel omadus üllatada just olümpiamängudel. Saksa sprinterid pääsesid mõlemas lühikeses maas kolmandale kohale ja ameeriklased jäid auhinnata. 800 mtr. jooksu võitis teistkordselt Inglise jurist Lowe, kes sama jooksu oli võitnud Pariisi mängudel. 1.500—10.000 mtr. valitsesid, nagu seni, soomlased: 1.500 mtri võitja nimi oli Larva, 5.000 mtr.-i võitja Ritola ja 10.000 mtr. võitis Nurmi. Mängude hulgast üllatustest oli

ühaks suuremaks Nurmi kaotus 5.000 mtr. oma kaasmaalase Ville Ritolale. Nurmi näib olevat muutunud inimlikumaks sellest ajast saadik, mil ta enam ei ole võitmatu. Pariisi mängudel ei jooksnud Nurmi inimeste vastu, sest ta oli siis nendest kaugelt üle. Nurmi on kõigi aegade suurim pikamaa jooksja. Kolmel olümpiaadil on Nurmi võitnud kokku 6 kuldmedalit, millist rekordi temalt raske on võtta.

Ameeriklaste ainsam võit individuaal-

dale kohale, kuna tahapoolle jäid sarnased tuntud spordimaad nagu Norra, Ungari ja Schweits.

Kuulitõuge kujunes mõrudaks pilliks Saksale, kuna oodati Hirschfeldi võitu. Kuld- ja hõbemedali võitsid aga ameeriklased Kuck ja Brix. Esimene neist on Eesti päritoluga, kuna ta vanaisa on Eestis sündinud ja hiljem Ameerika rännanud. Selle eestlase pojapoeg on praegu täielikult amerikaniseerunud. Alale on

Vasakult: pronksmedali võitja A. Kusnets ja kuldmedali võitjad V. Väli ja O. Käpp.

jooksus oli 400 mtr., milles kuldmedali ookeani taha viis Syracuse'i üliõpilane Barbuti. Tõkkejooksudes näpati kuldmedalid ameeriklaste eest l-aafriklase Atkinsoni ja Inglise lordi Burghley poolt. Viimane on elukutselt kohtunik ja peale selle Walesi prints esimesi sõpru.

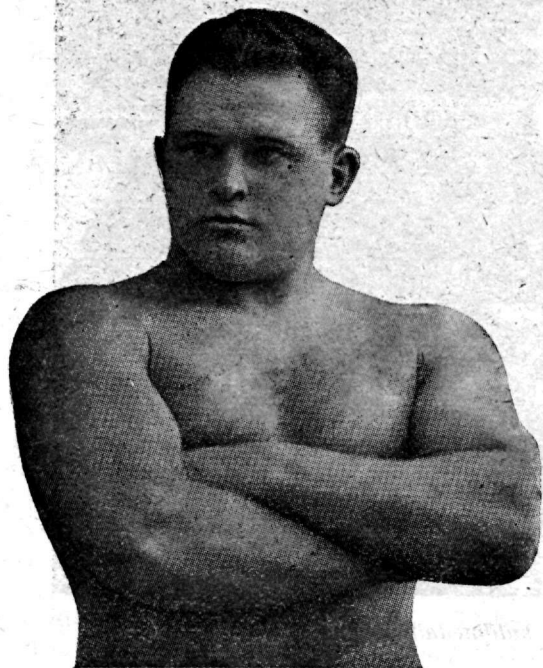
Kõrgus-, kaugus- ja teivashüpe olid alad, milles eurooplased ei pääsenud lähedale ameeriklastele. Kolmikhüppes üllatas Euroopat ja kogu maailma jaapanlane Mikia Oda, kes olümpiamängudelt viis esimese kuldmedali tõusva päikese maale. Edu, mida Jaapan mõne aastaga spordi alal teinud, paneb imestama ka tagasihoidlikumaidki. Amsterdams tulid Jaapan kergejõustikus tublilt kaheksan-

jäänud Johnny Kuck'ile ainult eestipärane nägu. Kuulitõuke võistlus Amsterdams oli maailma vägevamaid. Tagajärjega 15,70, mis otse rabav, oleks võinud jääda ilma aahinnata, kuna esimesed kolm olid üle selle. Võitja Kuck'ile tagajärg oli 15,87 mtr., mis uus maailmarekord. Saksasel Hirschfeldil tuli kulla asemel leppida pronksmedaliga.

Vasarheite võitis Rootsi politseiniku Sköldi ja ameeriklaste eest Iiri doktor O'Callaghan. Odaviske valmistas pettumuse soomlastele, kuna esimese võidu viis rootslane Lundqvist. Kettaheite kuldmedal läks ameerikl. Houserile, kes Pariisis oli võitnud nii kettaheite kui ka kuulitõuke. Kergejõustiku võistluste eelviima-

ne päev läks Soome tähe all, kuna 10-võistluses Soome saavutas kaksikvõidu ja 3.000 mtr. takistusjooksus koguni kolmikvõidu. Soomlastele oli see unustamatu hetk, kui Soome hümni helidel kõike kolme võidumasti tõusis vennasrahva lipu sinine rist valgel väljal. 10-võistluse võitja nimi oli Paavo Yrjölä ja ta tagajärjeks uus maailmarekord. Kojujõdmisel sai Yrjölä koos Ritolaga oma saavutuste eest Soome Valge roosi ordu 1. järgu aumärgi.

Soomlaste triumf oleks olnud täielik ka maratonijooksu võitmisel, nagu sellega varemalt toime tulnud Hannes Kolehmainen ja Stenros. Nüüd võitis maratoni Prantsuse alshiirlane El Ouafi, kuna teiseks tuli tšhiillane Plaza. Võitja kattis

A. Luhaäär.

Eesti, hõbemedali võitja raskekaalu tõstmises.

42 km. ajaga 2 tundi 32 min. 57 sek. Esimese soomlasena tuli kolmandaks Marttelin, kes päästis Euroopa au, sest esimese kuue hulgas oli peale eelnimetatute kaks jaapanlast ja üks ameeriklane. Kergejõustiku lõpupäeval peetud kaks teatejooksu võitis Ameerika.

Esimest korda olümpiamängudel olid kavas kergejõustikuvõistlused naistele. Üldiselt võitis neid Kanada.

Kergejõustikus tuli esimeseks Ameerika 149 punktiga, teiseks Soome 87 punktiga ja kolmandaks Saksa 44 punktiga. Järgnesid: Rootsi 41 p., Inglise 40 p. ja Kanada 32 punktiga. Kuldmedaleid ker-

gejõustikus võitis kõige rohkem Ameerika — nimelt 8, järgmisena Soome — 5. Inglise ja Kanada võitsid kumbki 2 kuldmedalit, kõik teised sellest vähem.

Eesti 15-nest atleedist oli kergejõustiklasi neli. Neist äpardus Laasil, kes maratoni oli sunnitud katkestama, ja Feldmannil, kes kuuli tõukas 13,58 mtr., mis ligi meeter vähem ta kodumaal saavutatud tagajärjest. Rahuldavalt tublid olid Meimer ja Kalkun. Odaviskes tuli Meimerilt ta suursaavutusena 61,46 mtr., millega ta tuli kaheksandaks. See on tublim koht, mida eestlased kergejõustikus Amsterdams saavutasid. Kalkun kettaheitel tuli tagajärjega 43,09 mtr. üheteistkümnendaks. Oma parema tagajärjega, mis ta kodumaal saavutanud, oleks Kalkun võinud tulla kuuendaks.

Esimese kuldmedali Amsterdamsis tõi Eestile O. Käpp, kes võitis vabamaadluse kergekaalus. Vabamaadlust ei ole Eestis kunagi tõsiselt harjutatud, kuid sellele vaatamata suutis Käpp hiilgavalt läbi lüüa. Ta võitis daanlase Jörgenseni, ameerikl. Bergmani ja lõpuvõistlusel võitis ta kaks korda norralase Nilsemi. Käpa võiduga tuli Eesti vabamaadluses kuuendaks rahvuseks.

Tõstevõistlused olid Amsterdamsis tugevamad, mis sel alal kunagi nähtud. Tõstesport teeb praegu üldiselt suuri edusamme. Amsterdami tõstevõistlustel tuli Eestil tuleproov läbi teha täiesti värskete meestega, kes varemalt Riias kaugemal võistlemas ei olnud käinud. Mehed kaotasid närvid ja suutsid orienteeruda ainult suure vaevaga. Neljast meie tõstjast suutis oma võimeid näidata ainult A. Luhaäär, kes püsis tasakaalus ja raskekaalus tõi Eestile hõbemedali. Võistluste suurima tõste tegijaks oli Luhaäär, kes tõukas 150 kg. See saavutus on uus olümpiarekord. Raskekaalus tuli esimeseks saksl. Strassberger, kelle kogusumma kolme tõste kohta oli 372,5 kg. Luhaääre 360 kg. vastu.

Prantsusmaadluses täitsid meie maadlejad neile pandud lootused. Maadlejad osutusid meie olümpiameeskonna kandvaks selgrooks. Siiski kannatasid meie maadlejad ebaõnne all. Paremal korral oleks Eesti prantsusmaadluses võinud olla kolme kuldmedali võitja. Käpal oli väljavaateid tulla teistkordselt maailma-meistriks, kuid mees väänas jala ja oli sunnitud katkestama. Sugugi ei vedanud Pütsepal, kes oli kahtluseta kärbeskaalu parim mees. Pütsepa halvaks ingliski

oli Rootsi kohtunik, kes Pütsepa võitlusel daanlase Anderseniga andis kõige ebaõiglasemalt kaotuse meie mehele.

Kuldmedali võitis sulgkaalus V. Väli, kes võitis austerl. Schlangeri, kuulsa ungarlase Karpathy juba 1½ minutiga, tschehhi Kratochvili 2 min. 57 sekundiga ja egiptlase Kameli 7 min. 30 sekundiga. Lõpuvõistlustel võitis Väli seljavõiduga saksl. Steinigi ja töövõiduga rootsl. Malmbergi. Keskaalus tõi Eestile pronksmedali A. Kusnets.

Poksis sai V. Palm teisel ringil kaotuse argentiinlaselt Landinilt ja langes välja. Enne seda oli Palm võitnud luksemburglase Dumongi.

Purjetusvõistlustel tõi Eestile auhinana pronksmedali E. Fahle jaht „Tutti 5“ 6-meetriliste jahtide klassis. Kuldmedali võitja selles klassis oli Norra kroonprints Olaf, kes võistlustest osa võttis oma jahti „Normaga“.

Üldse saavutas Eesti Amsterdami mängudel 2 kuldmedalit, 1 hõbemedali ja 2 pronksmedalit. Saavutuste poolest on meie esinemine Amsterdami mängudel parem kui senistel mängudel.

Eriküsimus on, mitmendaks tuli Eesti 45 rahvuse hulgas? Kõige parema kokkuvõtte mängude kohta on toonud Stokholmi „Idrottsbladet“ ja selle kokkuvõtte järelle on Eesti üldiselt 17-nes. Eespool Eestit on paremuse järjekorras: Ameerika, Saksa, Soome, Rootsi, Prantsuse, Norra, Schveits, Ungari, Daani, Austria, Argentiina ja Tšehhoslovakkia.

Tagapool Eestit on: Jaapan, Poola, Egiptus, Austraalia, L.-Aafrika, Belgia, L.-Slaavia, Luksemburg, India, Uruguai, Iiri, Hispaania, Uus-Merimaa, Tšiiili, Haiti, Filipiinid ja Portugal.

Ühtki auhinda ei võitnud: Bulgaaria, Kuuba, Kreeka, Läti, Leedu, Malta,

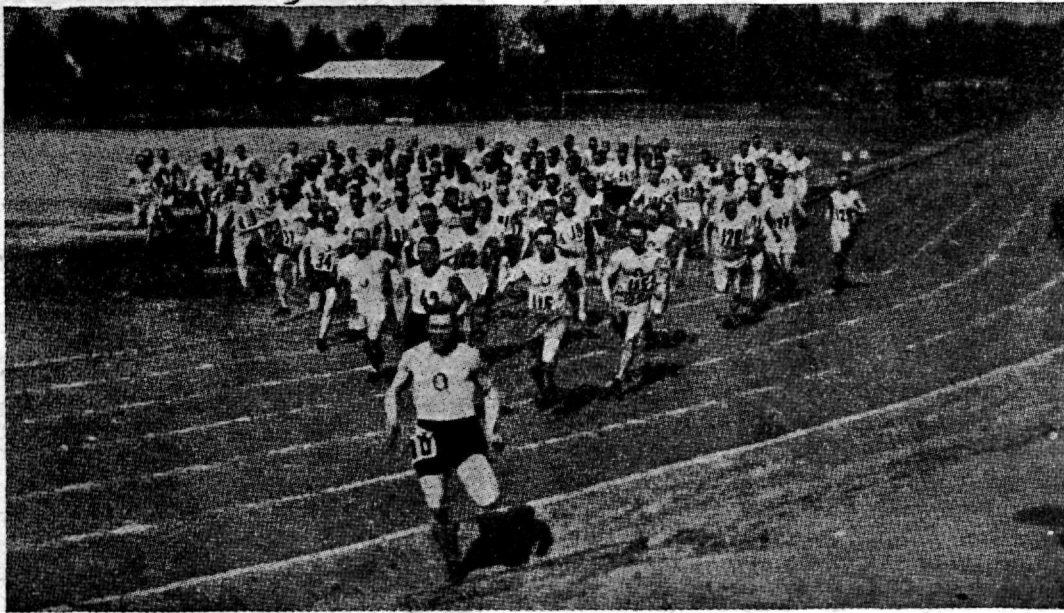
A'dami olümpiamedal.

Mehhiko, Monako, Panama, Rodeesia, Rumeenia ja Türgi.

Eesti võib oma saavutusega olla täiesti rahul.

Toomas Kivi.

Murdmaajooksu võistlus Turu võimlemise pidustustel. Maa pikkus 6,5 km.

Soome kaitseliidu kehalisest kasvatusesest.

Kui kõne all on kehaline kasvatus, siis auktusega nimetatakse Soomet, kui maad, kus kehaline kasvatus seisab kõrgel tasapinnal, kus terve rahvas on läbi imbutunud sportlikust vaimust, kus sünnivad ja kasvavad nimekad suursportlased.

Loomulik, et see kõik ei ole saavutatud üleöö, vaid selleks on kulunud aastakümned ja rohkem, selleks on kaasa aidanud ja tõuget annud rahvast ümbritsev loodus, elutingimused, visa võitlus olemasolu eest, selleks on tööd palju tehtud ja mähtud vaeva, kuni jõuti praeguse tasapinnani.

Kuid vennasrahvas ei ole puhkama jäänud loorberitele, vaid rühhib vahetpidamatult edasi, vananevatele jõudele abiks saates tugevaid noori, hoolitsedes alalise värskete ja elujõulise varu eest, sest siin peetakse silmas kõige tähtsamat, rahva kallimat vara — tema eluvõimet ja vabadust.

Vere ja vaevaga võidetud vabaduse kindlustamiseks on loodud tugev omakaitse organisatsioon — kaitseliit, kuhu kuuluvad parimad isamaa pojad ning tütreid. Arvesse võttes seda vastutusrikast ülesannet, mis lasub igal üksikul kaitseliidu liikmel, on asutud veel erilist nende kehaliste ning vaimliste omaduste arendamisele ning isamaa kaitsele tarviliste teadmiste ja oskuste täiendamisele.

Kehalise kasvatuses töö reguleerimiseks Soome kaitseliidu peastaabi juures on loodud kehalise kasvatuses osakond, eesotsas Soome vanema ja parima kehalise kasvatuses eriteadlasega major Levälähtiga ja kehalise kasvatuses inspektori Koskise ja kahe abilise ja, kellest üks on noorte poiste juhatajaks. Peastaabi kehalise kasvatuses osakonna ülesandeks on kehalise kasvatuses alal sihtjoonte kindlaks määramine, tarviliste juhtnööride andmine malevates töötavatele kehalise kasvatuses instruktoritele, malevates varustamine tarviliste summadega spordivahendite, spordiväljade ning ujulate soetamiseks, suurejooneliste ülemaaliste võistluste ning pidustuste korraldamine, kursuste korraldamine, missugused peetakse peaaegselt Tuusulas.

Kehalist kasvatuses malevates juhivad 25 palgalist kehalise kasvatuses instruktorit (urheiluhjaajat), s. o. igas malevas üks, kolmes malevas ä kaks.

Vähemates üksustes, malevkondades, kompaniides, rühmades jne. kehalise kasvatuses otsekohesteks juhtideks on nende üksuste pealikud, kes juhtnööre tegutsemiseks saavad malevates kehalise kasvatuses instruktoritelt.

Olenedes kohapealsetes oludes tegutsevad üksikutes malevates ka spordiklubid, kuna suuremalt osalt need teistes malevates puuduvad, sest kohtadel tegutsevates rohkearvulistes era-

spordiseltside tõttu seal spordiklubide järgi tarvidust ei tunta.

Kehalise kasvatuse rohketest aladest suurim tähelepanu on juhitud aladele, missugused kõige rohkem arenevad igale kodukaitsjale hädatarvilisi omadusi: vastupidavust, otsustusvõimet, julgust, kiirust, jõudu, osavust jne. Nii harrastatakse peaaegselt võimlemist, kergejõustikku, suusatamist, pesapalli, ujumist.

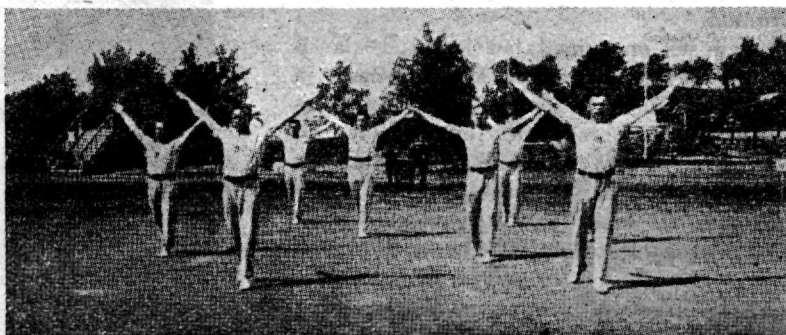
Õpetust kehalise kasvatuse alal jagatakse kursuste, harjutuspäevade, loengute jne. abil.

Kursusi, harjutuspäevi ja loenguid korraldavad kui peastaap nii malevadki, õppejõududeks peastaabi ja malevate kehalise kasvatuse eriteadlased (instruktorid).

1927. a. jooksul malevates peetud kursustest ja harjutuspäevadest annab selge pildi alljärgnev tabel:

M a l e v	Kursused			Harjutuspäevad			K o k k u		
	Arv	Päevi	Osa- võt- jaid	Arv	Päevi	Osa- võt- jaid	Arv	Päevi	Osa- võt- jaid
Helsinki	2	15	63	1	2	40	3	17	103
Nylands Södra	1	8	17	—	—	—	1	8	17
Pohjois-Uusimaa	—	—	—	7	18	235	7	18	235
Varsinais-Suomi	1	8	21	12	25	213	13	33	234
Turunmaa	2	13	21	—	—	—	2	13	21
Satakunta	—	—	—	4	8	97	4	8	97
Etelä-Häme	1	14	17	3	9	64	4	23	81
Pohjois Häme	1	15	18	2	3	132	3	18	150
Kymenaks	1	7	16	7	9	117	8	16	133
Viipuri	—	—	—	10	22	312	10	22	312
Sortavala	1	10	19	9	17	165	10	27	184
Mikkeli	—	—	—	6	17	83	6	17	83
Kuopio	1	6	23	1	3	21	2	9	44
Joensuu	2	10	31	6	20	99	8	30	130
Vasa	1	7	9	5	12	133	6	19	142
Etelä-Pohjanmaa	2	27	44	4	8	62	6	35	106
Keski-Pohjanmaa	—	—	—	4	12	62	4	12	62
Jyväskylä	—	—	—	3	9	85	3	9	85
Raahel	—	—	—	7	17	110	7	17	110
Kainuu	—	—	—	4	11	101	4	11	101
Oulu	1	18	11	4	7	86	5	25	97
Pohjola	1	14	4	4	11	87	5	25	91
Kokku	18	172	314	103	240	2304	121	412	2618
Peastaap	2	40	81	3	6	59	5	46	140
Kõiki kokku	20	212	395	106	246	2363	126	458	2758

Võimlejate grupp
võistlemas.

x Soome kaitseliidu peastaabi spordiosakonna ülem major Levälähti. xx Kehalise kasvatus inspektor hr. Koskinen. xxx Soome sporditarbete vabriku juhataja hr. Hohenthal. xxxx Eesti kaitseliidu spordipealik E. Lepp.

Lisaks eelpool toodud tabelis kursuste ja harjutuspäevadele tegid malevate spordiinstruktorid ringreise malevate piirides, korraldades loenguid ja kehaliste harjutuste praktilisi tunde väiksemates üksustes järgmiselt:

Loenguid, kõnesid	489 t.	—	32764	kuulajat
Võimlemistunde	1466 t.	—	13416	osavõtjat
Suusatamistunde	52 t.	—	361	„
Kergejõustiku tunde	89 t.	—	2418	„
Pesapallimängu tunde	204 t.	—	3434	„
Ujumistunde	31 t.	—	506	„
Muudel aladel tunde	40 t.	—	213	„

Kokku 2371 t. 53112 osavõtjat

Nende arvude juure ei ole arvatud malevate laagripäevadel korraldatud kehalise kasvatuslise sisuga tunnid.

Suusatamises on suusatajad jaotatud klassidesse (liikidesse) ning vastava klassi normid ja nõuded täitnud suusataja omandab vastava märgi. Klasse on kolm ning seni on suusatajaid klassides registreeritud järgmiselt: I klass — 152, vanemaid mehi 12; II klass — 1214, vanemaid mehi 19; III klass — 910, vanemaid mehi 6. Kokku klassisuusatajaid 2276, vanemaid mehi 37.

Kehalise kasvatus propageerimiseks ning tehtud töö tagajärgede selgitamiseks korraldatakse rida suurejoonelisi spordivõistlusi ning pidustusi, millest rohkearvuliselt osa võetakse.

Näiteks on alljärgnevad andmed 1. nov. 26. — 31. okt. 27. peetud võistluste kohta.

Nimetatud aja jooksul korraldasid Soome kaitseliidu peastaap ja malevad võistlusi järgmiselt:

1. Suusatamise võistlusi, mitmesuguseid 2344, osavõtjaid meeskondi 2822, võistlejaid 42.044.
2. Võimlemise- ja sisevõistlusi 298, osavõtjaid meeskondi 352, võistlejaid 6685.
3. Murdmaa- ja paigavahejookse 516, osav. meeskondi 645, võistlejaid 14.035.
4. Kergejõustiku võistlusi 1201, osav. meeskondi 1337, võistlejaid 13.768.
5. Pesapalli võistlusi 640, osav. meeskondi 1280, võistlejaid 11.520.
6. Muid võistlusi 194, osav. meeskondi 190, võistlejaid 3738.

Kokku peetud võistlusi 5.193, osav. meeskondi 6801, võistlejaid 107.370.

Samal ajal korraldati ka noortele poistele võistlusi suusatamises, murdmaajooksus, kergejõustikus, pesapallis jne., mille üldarv 605. Võistlustest võttis osa 81 meeskonda 6663 võistlejaga.

Võistluste ja nendest osavõtjate arv kasvab järjekindlalt iga aastaga, mis annab selge pildi kehakultuuri hoogsast levimisest Soome kaitseliidus.

Nii oli:

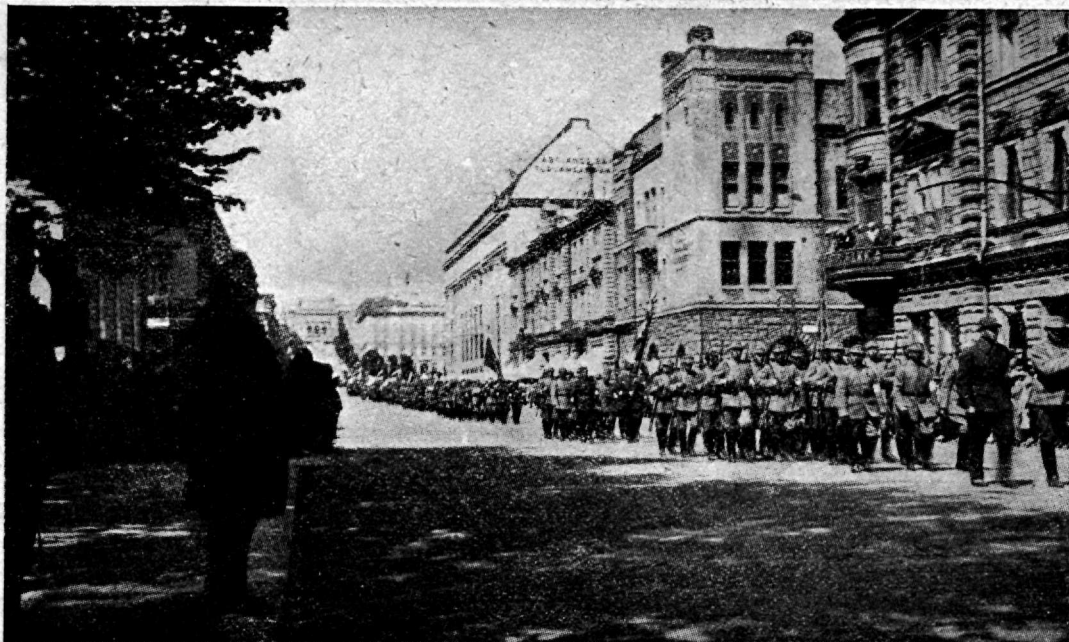
1920. a. võistlusi 470, osav. meeskondi 210, võistlejaid 4900.

1921. a. võistlusi 1451, osav. meeskondi 917, võistlejaid 13.139.

Tallinna maleva Lõuna malevkonna IV komp. pealik O. Reesev-Reesel.

President Relander (vasakul) võtab vastu paraadi Turu võimlemise pidustustel.

1922. a. võistlusi 1797, osav. meeskondi 2016, võistlejaid 21.523.

1923. a. võistlusi 3227, osav. meeskondi 3203, võistlejaid 38.921.

1924. a. võistlusi 1431, osav. meeskondi 3358, võistlejaid 44.421.

1925. a. võistlusi 2607, osav. meeskondi 3532, võistlejaid 40.385 (lumevaene tali).

1926. a. võistlusi 4888, osav. meeskondi 4787, võistlejaid 72.497.

1927. a. võistlusi 5193, osav. meeskondi 6801, võistlejaid 107.370.

1928. a. kuni 30. apr. võistlusi 3229, osav. meeskondi 3987, võistlejaid 82.706.

Erilist tähelepanu vääriavad kaitseliidu ülemaalsed võimlemise pidustused ja võistlused, mis iga aasta peetakse isekohas. Käesoleval aastal peeti need 16. ja 17. juunil Turus. Võimlemise pidustuste ja võistluste kavad on kõigi osavõtjate üldharjutused (vabad) ja võistlused vaba- ning kepiharjutustes ja riistadel. Võistlustel võistlevad maamalevad omavahel ning linn linnaga. Iga nelja aasta järgi peetakse üks suurim võimlemise demonstratsioon-pidu, millest iga malev osa võtab 60-mehelise grupiga, seega üldine osavõtjate arv 22 maleva juures 1320 meest.

Peastaabi poolt korraldatava ülemaalsed kaitseliidu kergejõustiku võistluste vältus on 2—3 päeva ja võistluste kavas on viievõistlus (100 m, 1500 m jooksud, kõrgushüpe, kuulitõuge, odaviske), 3000 m jooks ja teatejooks 4×100 m.

Nendest võistlustest osavõtjate üldarv ula-

tub 400—500 meheni, kusjuures auhindu antakse igal alal esimesele kahekümneviiele. Esimese auhinna väärtus umbes 200—250 Ekr.

Pesapalli võistlusi peetakse eriajal.

Noorte poiste võistluste kavas on murdmaajooks, pesapall, kolmevõistlus (60 ja 100 m jooksud, kaugushüpe hooga), kõrgushüpe ja 3 või 5.44 kg kuulitõuge.

Talivõistluste kavas murdmaa, suusatamine, orienteerumise suusatamine ja laskmine ühes suusatamisega. Poisid võistlevad kuni 6 km murdmaasuusatamises.

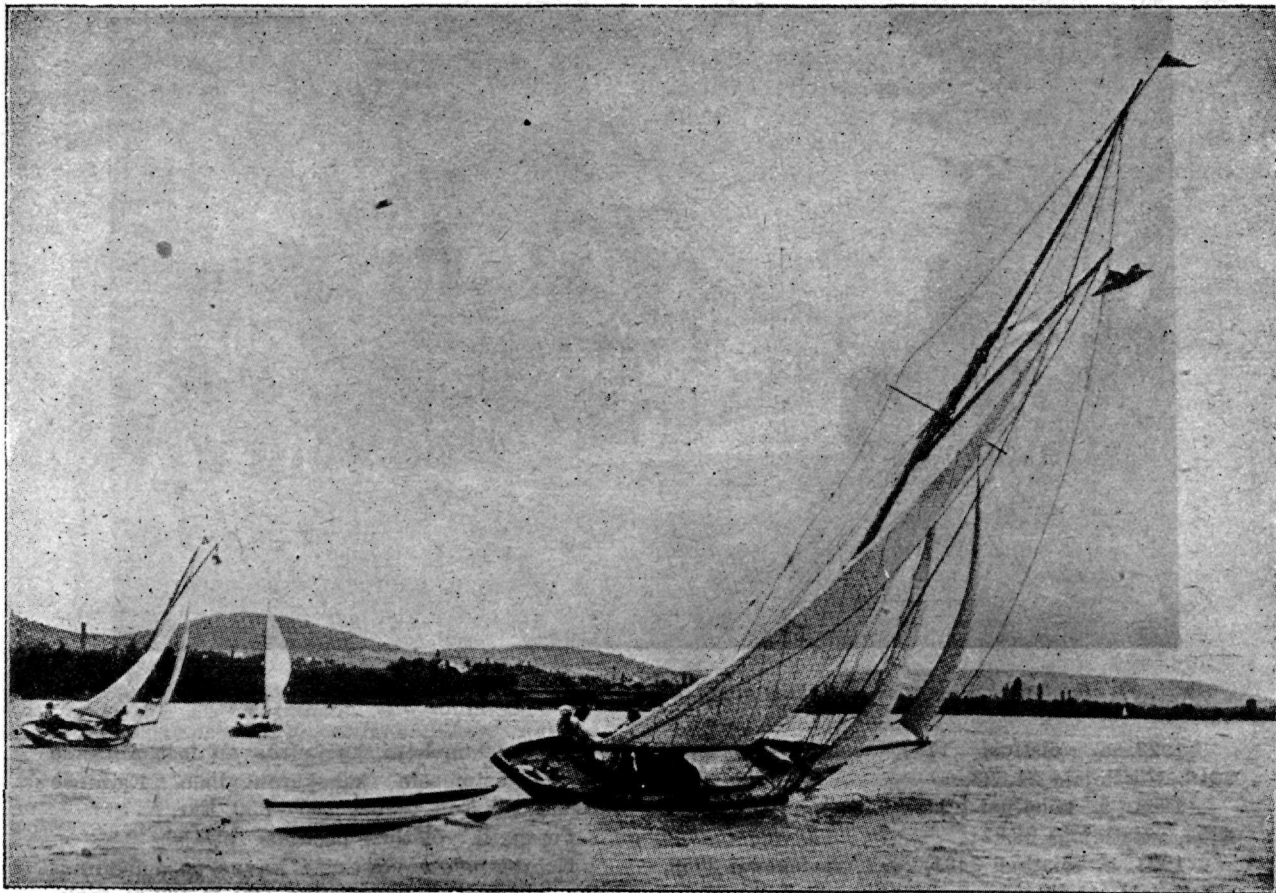
Sportivälju ja harjutuspaiku (kohti) on soetatud rohkesti, küll iseseisvalt, küll koos teiste organisatsioonidega. Nii kuulub Soome kaitseliidule omandusena 213 sportivälja, 152 sportiväljal on ta osanik, tarvitamise õigus on 70 väljal ja 89 harjutuspaigal. Korraldamisel 72 harjutuspaika, 178 sportivälja, poolvalmis sportivälju 62. Sportiväljade korraldamiseks on 1927. a. peastaabist toetust antud 849.380 Smk.

Ujulate soetamiseks, mille arv ulatub 30, on peastaabist toetust antud 118.692.

Soome kaitseliidu kehalist kasvatust juhtivad jõud käivad järjekindlalt täiendamas oma teadmisi välismail. Malevate instruktoreile korraldatakse aasta jooksul 2—3 täienduskursust ning ühiseid nõupidamisi kehalisesse kasvatusesse puutuvais küsimusis.

Nii rühb vennasrahva kaitseliit vahetpidamatult edasi kindla eesmärgi poole kasvatada isamaale tugevaid ning elujõulisi tütreid ja poegi.

E. L.

Veesport Balatoni järvel.

Kehaline kasvatus Ungaris.

Noorsoo kehalise harjutuse kohustus. Kehakultuuri Maasemat.

1921. aastal pandi Ungaris maksma seadus, mille järele kehaliste harjutuste tegemine on sunduslik kõigile noormeestele 12—21 eluaastani.

Selle seaduse §§ 1 ja 2 lausuvad:

„Kehalise kasvatus ülesandeks on üksikute rahvaliikmete kehalise vigastamatuse ja tervise alalhoidmine, vaimlise ja kehalise jõu, vastupidamisvõime, osavuse ja töövõime arendamise teel rahva tööjõu suurendamine.“

Seks otstarbeks riik:

1. hoolitseb igasuguses koolis mõlemast soost koolinoorsoo kavakindla kehalise kasvatus eest, ülikoolides annab ta aga selleks igale kuulajale võimaluse;

2. organiseerib koolist lahkuva noorsoo kehalise kasvatus sel kombel, et sellest iga meessoost rahvaliige kuni 21-aastaseks saamiseni sunduslikult peab osa võtma;

3. toetab neid seltskondlikke asutusi, kes tõsiselt kehalise kasvatus arendamiseks töötavad

ja oma tegevuse rahvusliku suuna poolest selle toetuse ära teenivad.

Paragraaf 4-daga otsustatakse asutada kehakasvatuse ülikool õppejõudude ja instruktorite ettevalmistamiseks.

Paragraaf 5-daga kohustatakse omavalitsusasutused (linnad ja vallad) toetama kehalist kasvatust seeläbi, et igas omavalitsusüksuses luuakse ja hoitakse korras vastav mänguplats, supelusasutus, ujumiskool jne.

Paragraaf 7-daga kohustatakse iga kaubanduslik, tööstuslik, põllumajanduslik või valitsuslik asutus, milles vähemalt 1000 tööjõudu, korraldama oma tööliste ja ametnikkude jaoks spordiplatse, suplemispaiku, õppesale jne. Väiksemad ettevõtted kohustatakse seks otstarbeks astuma samme ühiselt.

Paragraaf 8-daga otsustatakse Budapesti ehitada rahvuslik staadion suurejoonelismate pidustuste ja võistluste korraldamiseks.

Paragraaf 9-daga asutatakse haridusminis-

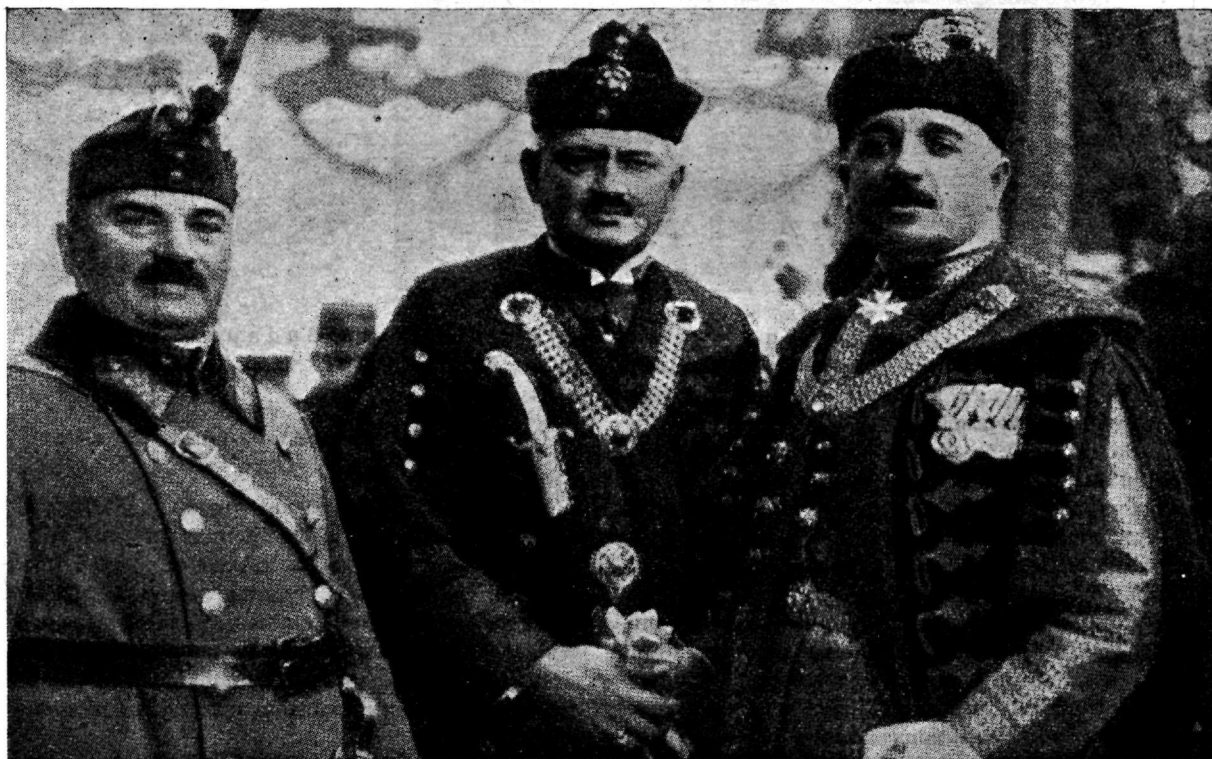
*Ungari haridusminister
krahv Kuno Kleebelsberg
staadioni üle vaatamas.*

teeriumi juure eriline „kehakultuuri“ osakond ja tehakse haridusministrile ülesandeks eelarvesse kehakultuuri arendamiseks peale võiduajamistel saadavate summade pealt võtta veel selle ülesande teostamiseks vajalised summad.

Paragraaf 10-daga tehakse kehakultuuri maanõukogule ülesandeks haridusministri lähema valve all enda peale võtta kehakultuuri arendamine kogu maal ja igal alal, koolis, väljaspool kooli ja seltskonnas.

Nüüdsest peale areneb Ungaris rahva kehaline kasvatus jõudsate sammudega. 1924. a. suurendatakse seadusandlikul teel võiduajamistel kihlvedude näol mängu pandud summadelt võetav protsent kehakultuuri arendamiseks 2 pealt 8 peale. 1925. a. pannakse maksuma seadus, mille järele igasuguste spordipidustuste ja võistluste bruttosissetulekust teatud protsent läheb maa kehalise kasvatusse fondi kasuks ja nimelt:

Keskel — Ungari kehakultuuri maasenati president parlamendiliige Karafiáth Jenő. Vasakul — kaaspresident kindral vitez (= kangelane) pávai Mátyás Sándor. Paremäl — siseministeeriumi riigisekretär Sztranyavszky Sándor.

Brutto sissetulek: Fondille minev protsent:

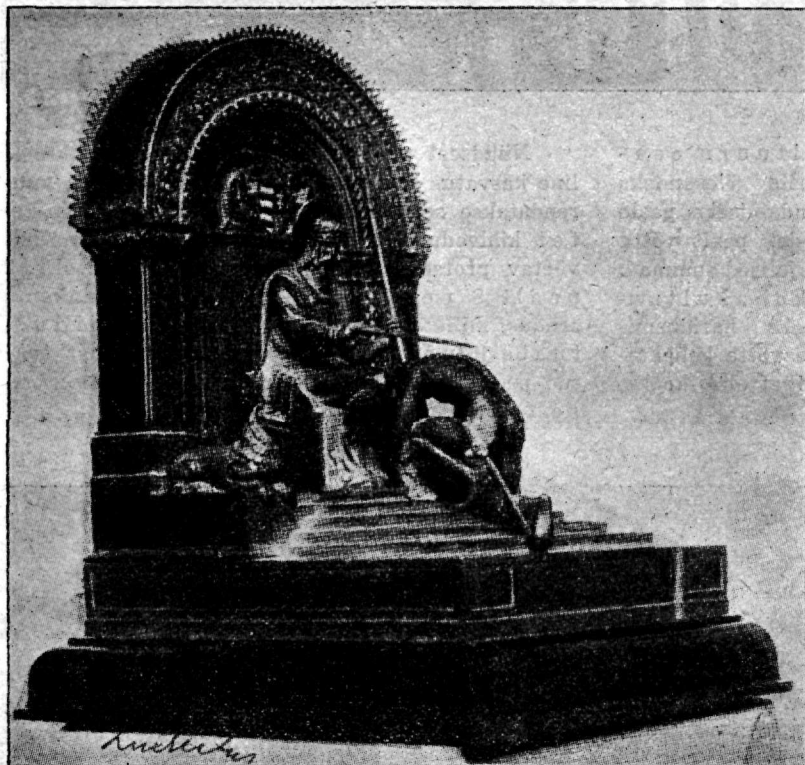
500 — 1000	kuldkrooni	20%
1000 — 5000	„	50%
5.000 — 10 000	„	80%
10.000 — 20.000	„	120%
20.000 — 40.000	„	160%
40.000 —	„	200%

Märkus: 1 kuldkroon = umbes 65 senti.

Selle seaduse põhjal saadud summasid tuleb esijoonel kasutada rahvusliku staadioni korraldamiseks, kehalise kasvatu-

hul korraldajad on kohustatud neile muretsesema väärilise ulualuse. Samuti on kehakultuuri maanõukogul, kui ta seda rahvuslikust seisukohast peab vääriliseks, õigus välismaile minevail spordigrupel ja võistlejail keelda nende osavõtt välismaa võistlustest.

1926. a. pannakse haridusministri poolt maksma kehakultuuri maanõukogu või, nagu ta end viimasel ajal nimetab, maasenati organisatsiooni põhimäärused, millele järele ta organisatsioon juba järgmiselt täiesti kindlaks kujuneb: Kehakultuuri maasenati alali-

Ungari kehakultuuri maasenati poolt asutatud Püha Stefani rändauhind.

se ülikooli ja olümpiamängude ettevalmistamiseks ja sinna sportlaste läkitamiseks, ülejäänv summa aga kasutada sportlike organisatsioonide toetamiseks.

Samal 1925. a. paneb haridusminister maksma määruse, mille järele ta kehakultuuri maanõukogu kaudu kõigi spordiharude järele valve võtab enda peale. Kehakultuuri maanõukogu võib väljaspool spordiseltside revisjoni komisjone igal ajal kontrollida nende rahalist asjaajamist. Tarbekorral, kui asjaajamises leitakse korratusi, võib siseministri kaudu seltsi sundida korratused kõrvaldama, raskematel juhtumistel isegi neid likvideerima, kusjuures seltsi varanduse saatus haridusministri ettepanekul siseministri poolt ära määratakse. Kehakultuuri maanõukogul on alati õigus oma esindajate ilmumist spordipidudele ja võistlustele 8 päeva enne seda teatavaks teha, mispu-

seks asukohaks on Budapest. Ta ametlik pitsat kujutab Ungari vappi, mille ümber asub kiri:

Országos Testnevelési Tanács.
1918.

Kehakultuuri maasenat tegutseb haridusministeeriumi ruumes ja valdkonnas niihästi kehalise kasvatuse alal koolis kui ka väljaspool kooli algataja ja nõuandja koguna, tema õiguslikku valdkonda aga antud raames ka järelevalve- ja täidesaatva organina. Kõik tähtsamad kehakultuuris puutuvad küsimused annab haridusminister maasenati heaksarvamise avaldamiseks ja otsustamiseks.

Kehakultuuri maasenati ülesannete hulka kuuluvad: 1) Haridusministri või mõne teise ministri poolt kehakultuuri alal antud ülesannete täitmine; 2) haridusministrile või mõnele tei-

sele ministrile kehalise kasvatusena ühenduses olevate küsimuste kohta oma heaksarvamise avaldamine; 3) seltsidelt või eraisikutelt tulnud avalduste õiendamine ja tarbekorral haridusministrile esitamine; 4) kehalise kasvatusena seisukorra kogu maa koolides, neid külastades, teravalt jälgimine, kehalise kasvatusena ja sportliku liikumise juhtimine, arendamine, moraalne toetamine nii koolis kui ka väljaspool kooli ja kehalist kasvatust harrastavate organisatsioonide (tegevuse kontrollimine; 5) kehalise kasvatusena arendamiseks nõuetavate summade kohta eelarve kokkuseadmine ja selle esitamine haridusministrile; 6) seltside ja asutuste kehalise kasvatusena arendamise toetuseks antud summade otstarbekohase tarvitamise kontrollimine jne.

Kehakultuuri maasemat võib vajalikes küsimustes vastavate ametasutustega vahenditult asju ajada.

Kehakultuuri maasematit juhib selle president, kelleks on käesoleval ajal parlamendiliige dr. Karafiáth Jenő. Presidendi määrab ametisse haridusministri ettepanekul maavalitseja kolmeks aastaks. Samuti kolme aasta peale määratakse haridusministri poolt sõjaministri ettepanekul ametisse kaaspresident, kelleks praegu on vitéz (-kangelane) kindral Mátyás Sándor, kes presidendi puudumisel täidab selle aset. Peale kaaspresidendi määratakse ametisse haridusministri poolt kolme aasta peale veel neli abipresidenti, kelledest ühe paneb ette sõjaminister, üks peasekretär ja neli referenti, üks neist jällegi sõjaministri ettepanekul. Peasekretäri

Ungarlane Karlovits kepihüppel.

Kolm Ungari esiujujannat.
Fedák Agota, Stieber Lotti, Raichle Nóra.

asetäitjaks on maasemati juure komandeeritud riigiametnik-direktor.

Maasemati liikmed määratakse kolme aasta peale haridusministri poolt võimalikult nõnda, et temas oleksid esitatud kõik spordiliidud, missuguseid on Ungaris üldse 24, alg- kesk- ja ülikooli kehalise kasvatusena teostajad, võimlemisõpetajate ühing, arstideühing, sõjavägi ja asjast huvitatud avalikud tegelased.

Maasematil on neli osakonda, milledest igaüht juhib üks abipresidentidest. Igal osakonnal on ka oma referent.

Nõuandvateks organiteks on: nõukogu koosolek ja osakonna koosolek. Täidesaatvateks organiteks on: president, kaaspresident, abipresidentid, peasekretär, peasekretäri-asetäitja-direktor, sekretär ja referendid.

Kõigis põhimõttelistes küsimustes kutsutakse kokku nõukogukoosolek. President võib ka igasuguse küsimuse anda nõukogukoosoleku otsustada. Samuti võib ta ka iga küsimuse otsustamise, välja arvatud need, mis haridusministri poolt on ette nähtud nõukogu koosoleku otsustamisele, anda juhatusena koosolekule, eriti kui küsimus on kiire iseloomuga.

Juhatusena koosolekul on hääleõiguslikud: president, kaaspresident, abipresidentid, peasekretär, peasekretäri-asetäitja-direktor ja referendid. Juhatusena koosolekutest on õigustatud alati osa võtma haridus- ja sõjaministeeriumide

esindajad kui ka tarbekorral teiste ministeeriumide esindajad, kui küsimus puutub ühtlasi neisse.

Osakonna koosolekul arutatakse küsimusi vastava referendi ettekande najal. Osakonna koosolekutest on õigustatud osa võtma ka kõik presidendid ja sekretärid.

Koosolekutel antakse igale osavõtjale, välja arvatud referent, ainult üks kord sõna. Küsimused otsustatakse lihthääaltenamusega. Koosolekud on kinnised, välja arvatud nõukogukoosolek, mis on avalik. Koosolekutest osavõtjad kui ka ministeeriumide esindajad saavad koosolekul viibimise puhul ühekordse tasu, referentidele tasutakse peale nende hariliku palga veel iga ettekande pealt eriline tasu töö suuruse järele, mille määrab juhatus koosolek.

Sekretäriks, kelleks on praegu Ivánkovits Kálmán, on peasekretärile igaviisi abiks ta ülesannete täitmisel.

Peasekretäriasetäitja-direktor, praegu Schmidt Jožsef, juhib nõukogu kantseleid, õiendab kirjavahetust, kontrollib registrite ja raamatute pidamist ja muid kantseleitöid, valitseb kassat, mille eest ta ka isiklikult oma varandusega vastutab, on raamatukoguhoidja. Kui haridusministri poolt maasenati juure määratud riigiametnik on ta ka distsiplinaarkorras vastutav.

Peale viimase on riigiametnikkudeks veel kantseleiametnikud, kuna kõik teised riigiametnikkude hulka ei kuulu.

I osakonna juhatajaks on abipresident Demény Károly. Selle osakonna üles-

Rida tähtsamaid Ungari
atleete: Zombori, Zólyomi,
Papp, Haeffner, Janó,
Laczka, Tsanády, Amnrus.

Presidendi (dr. Karáfi th Jenő) ülesannete hulka kuulub juhatuses esitamine (tema puudumisel täidab ta kohuseid kaaspresident või üks abipresident), ministri poolt tema nimele läkitatud ja salajaste asjade lahendamine. Tal on alati õigus ministrile erilise ettekandega esineda ja ka nõukogu otsuste kõrval avaldada oma lahkuminevaid arvamisi. Ta seab kokku nõukogu ja juhatuses koosolekute päevakorra ja võib ka küsimusi määrata osakonna koosoleku päevakorda. Ta juhatab kõiki koosolekuid ja otsustab küsimusi häälte lahkuminemisel, mispärast ta peab hääletama ikka kõige viimasena.

Peasekretär, kelleks on praegu dr. Szukováthy Imre, korraldab nõukogu tööd. Ta õiendab nõukogu kirjavahetuse, on selle referent, annab informatsiooni avalikkusele, kontrollib abijõudude tegevust ja jaotab nende vahel ära, seab eelarve lõplikult kokku ja redigeerib lõplikult aruande. Ta on protokollijaks nõukogu ja juhatuses koosolekuil.

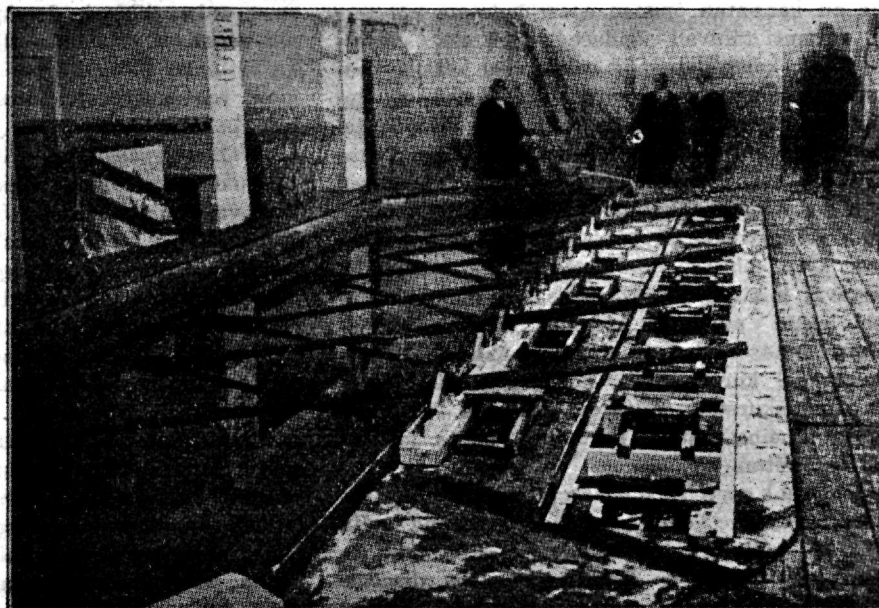
andeks on hoolitsemine kehalise kasvatuse eest koolides. Ta peab kokku seadma 1) õppekavad ja õpetamise juhtnöörid; 2) kavade võimlemissaalide, mängu- ja spordiplatside ja muude vajalike ehituste jaoks; ja 3) esinema ettepanekutega võimlemis- ja spordiabinõude soetamise suhtes. Koolide ülalpidajad on kohustatud I osakonna poolt valmistatud ja haridusministri poolt kinnitatud kavadele ja ettepanekutele vastavalt oma koolides juhtima võimlemisõpetust ja soetama võimlemisruume ja -platse kui ka täiendama võimlemis- ja spordiabinõusid. Iga kuue kuu jooksul on keskkoolide juhatajad kohustatud aru andma kehalise kasvatuse teostamisest oma koolis. Juhtumisel, kui selgub, et kool ei ole suutnud täita ta peale pandud ülesandeid, võtab haridusminister kõik abinõud käsitlusele kooli ülalpidaja nende täitmisele sundimiseks. Kooliaasta lõpul on iga kool kohustatud korraldama võistlusi ja võimlemis-esinemisi, missugused võimalikult mingi isamaa-

Ungari parimad lühidamaa jooksjad: Vida, Rózsahegyi, Raggambi, Nagy, Hajdu, Paitz.

Serényi stafettvõistlejate start.

Sõudeharjutusruum Evezõs-Szövetségis.

Tüübiline Ungari Turistide kodu, millise ümbruskonda peab ehitama iga suurem tööstusettevõtte.

lise pidustusega ühendatakse. Kõik osavõtjad peab enne esinemist arstlikult läbi vaatama. Koolivaheaegadel ei ole võimlemine õpilastele küll sunduslik, kuid kooli ülalpidaja peab õpilastele siiski kehalist kasvatust võimaldama ka siis, avades neile mänguplatsi ja jättes paigale vähemalt ühe õppejõu. Laagrite ja suviste rännakute korraldamise suhtes tuleb õpilastel koolivaheaegajal astuda ühendusse boy-scoutidega ja ainult seesuguse organisatsiooni puudumisel võib asutada vastavaid abiorganisatsioone. Rändajatele õpilastele on kohalikud kooliülalpidajad ja ametasutused kohustatud andma hinnata vääriulist ulualust. Õpilased võivad täiskasvanute spordiseltside elust osa võtta ainult koolijuhatuseloga, mis tingimata tuleb annulleerida, kui selle all kannatab õpilase edasijõudmine või tervis. Samuti tohivad õpilased võtta osa väljaspool kooli korraldatavaist võistlusist ainult koolijuhatuseloga. Ülikoolide ülalpidajad on kohustatud tegema kõik selleks, et üliõpilastel oleks võimaldatud ette võtta süstemaatilisi kehalisi harjutusi, korraldades selleks vastavaid platse ja ruume ja kutsudes ellu vastavaid ühinguid. Kõige selle järele valvamine, et õppeasutustes kõik kehalise kasvatuse suhtes täidetaks nõuetaval määral, ja tarbekorral sammude astumisel leitud puuduste kõrvaldamiseks on kehaliku kultuuri maasenati I osakonna ülesandeks. Suvevaheaegadel korraldab ta kehalise kasvatuse ülikoolis täienduskursusi, milledest iga võimlemisõpetaja ja aineinstruktor kord viie aasta jooksul peab osa võtma.

II osakonna juhataja ks on abipresident Zuber Ferencz. Selle osakonna alla kuuluvad kõik seltskondlikud spordiühingud ja liidud. Spordiliite on Ungaris 24. Spordiseltse

ja ühinguid ligi 700, milledest üle 250 asuvad Budapestis. Neile sportlikele organisatsioonidele, kes oma tööga toetavad rahva kehalist kasvatust ja töötavad rahvuslikus suunas, antakse maasenati ettepanekul toetust maa kehalise kasvatuse fondist. Toetust jagatakse rahalise abi, maa-alade, spordiriistade, spordirahmatute, välismaale komandeerimise, spordiinstruktorite väljakoolitamise ja läkitamise, spordi alal tööde kirjutamise, spordiplatside, võimlemishoonete, ujumiskoolide, sõudemajade, riietusruumide ehitusnormaalplaanide kasutamiseks andmise ja nende soetamise edendamise ja soodustuste muretsemise näol. Kogu see töö, palvete täitmine, vastavate ettepanekute tegemine haridusministrile, seltside tegevuse, sportliku ausameelsuse, rahvuslike huvide kontrollimine kuulub maasenati II osakonna alla. Samuti lahendab ta ka seltside, ühingute ja liitude vahelisi tüliküsimusi haridusministri heakskiitmisel. Seltskondliku kehalise kasvatuse arendamiseks on kõik omavalitsuse asutused (linnad, vallad) kohustatud korraldama kohalikele vajadustele vastavaid mänguplatse, samuti ka andma kasutamiseks seks otstarbeks tarvisminevaid maa-alasid, seadma sisse supelusmaju, ujumiskoole jne. Missuguse määranegi ükski omavalitsuse asutus on kohustatud sel alal tegutsema, otsustab vaieldavil juhtudel maasenati II osakonna ettepanekul haridusminister asjast huvitatud ministri nõusolekul. Ka otsustab maasenati II osakond antavate maa-alade otstarbekohasuse ja valvab spordiplatside korraldamisel nende otstarbekohasuse sisseseadmise üle. Juhtumisel, kui mõnel vallal või linnal puudub oma maa-aladel kõlbuline plats, võib kaubandusminister maasenati II osakonna sellekohasele ettekandele rajatud haridus-

ministri ettepanekul kõlbulise maa-ala ka võrandada. Kui aga vald või linn keeldub platsi andmast, siis võib siseminister haridusministri ettepanekul teda sundida oma kohustuste täitmisele. Kaubanduslikud, tööstuslikud, põllumajanduslikud või riiklikud asutused, milledes tegetseb üle 1000 tööjõu, on kohustatud oma tööliste ja ametnikkudele oma kulul sisse seadma 5 aasta jooksul kõik vajalised spordi- ja mänguplatsid ja köetava õpperuumi. Väiksemad ettevõtted peavad sel alal oma tööliste ja ametnikkude eest hoolt kandma ühiselt. Uuesti asutatavad tööstused ja asutused on kohustatud neid nõudeid täitma juba 2 aasta jooksul pärast tegevuse alustamist. Tööstused ja asutused on kohustatud hoolt kandma ka selle eest, et ruumid alati oleksid puhtad ja korras. Kehalise kasvatuse jaoks määratud ruumides on keelatud kõnelda poliitikast, lahendada rahvuslike ja usulisi küsimusi, arutada palgaküsimusi ja tarvitada alkoholi. See keeld peab igas ruumis rippuma nähtaval kohal. Peale kinnise ruumi peavad tööstused ja asutused veel hoolitsema vabaõhu- võimlemisplatside eest. Vee ääres asuvad tööstused ja asutused peavad hoolt kandma ka igasuguste veespordiharude edendamise eest, mägedes asu-

Krahvinna Almássy Pálné Emden II-e Luzernbõ võiduajamistel.

vad — turismi ja talvespordi harude harrastamiseks vajaliste ruumide ja sisseseadete eest. Tüliküsimusi lahendab kaubandusminister pärast kaubandus-tööstuskoja ärakuulamist. Asutisi, kes keelduvad täitmast neile esindatud nõudmisi, karistatakse vastavate ametasutuste poolt 300-1000-kroonilise rahatrahviga. Trahvivid makstakse kehalise kasvatuse fondi. Nõudmiste väljatöötamine kui ka järelevalve nende täitmise suh-

tes kuulub maasenati II osakonna ülesannete hulka.

III osakonna juhatajaks on abipresident vitéz (-kangelane) kindral Kalándy Jmre. Selle osakonna alla kuulub noorsoo kehaline kasvatus väljaspool kooli nõndanimetatud

Vida László Béce — Budapesti rattasõidu võitja.

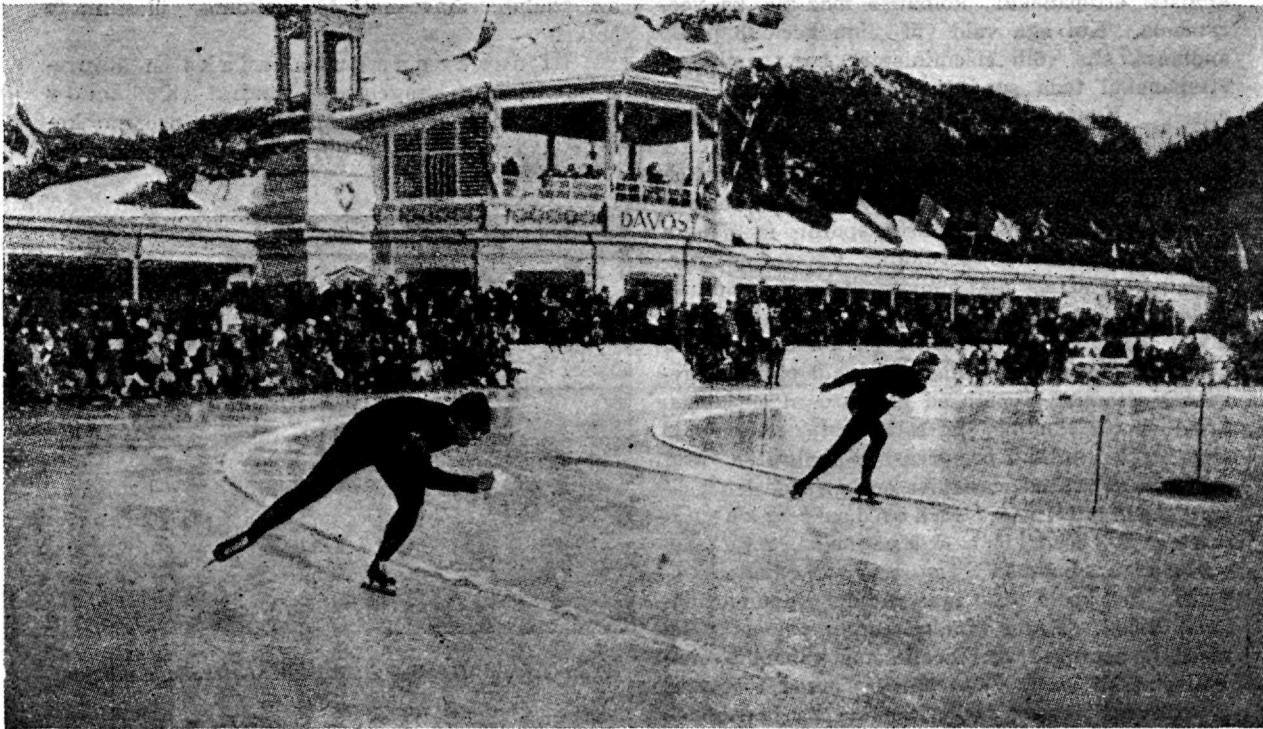
„Levente“ — organisatsioonides (Nende organisatsioonide kohta ilmub pea eriartikkel).

IV osakonna juhatajaks on abipresident Muzsa Gyula. Selle osakonna ülesandeks on olümpiamängude ettevalmistamine, sportlaste läkitamine neile ja muude rahvusvaheliste ülesannete lahendamine spordi alal, üldse kõik ülesanded, mis teistes riikides harilikult kuuluvad rahvuslike olümpiakomiteede ülesannete hulka.

Kehakultuuri maasenati juures asub ka veel üks komitee, millesse kuuluvad peaaegu kõik juhtivamad tegelased spordiajakirjanduse alalt, kes rohkesti kaasa aitavad spordi populariseerimisele rahva hulgas.

Samuti hoolitseb maasenat ka ajakohase spordikirjanduse väljaandmise ja soetamise eest, mis kõigile seltside ning liitude juhtivatele jõududele ja üksikuile sportlasile on väärtuslikuks õppematerjaliks ja mille kaudu nad võivad tutvuda kogu maailma kogemustega spordialal ning neid väärtuslikult ära kasutada. Selliste spordiraamatute soetamiseks, resp. nende kirjastamiseks tarvitati 1927. aastal tervelt 80.000 pengöt = 53.000 Eesti krooni = üle 5 miljoni sendi.

Selline rahva kehalise kasvatuse eest hoolitsemine on juba mõne aastaga annud nähtavaid tagajärgi. Kuigi siin ka tuleb arvestada teiste faktoritega, põhjeneb siiski, niipalju kui seda on suudetud kontrollida, surevusearvu vähenemine teatud määral just rahva kehalise tervise tugevnemisel kehalise kasvatustöö tagajärjel, mis algab juba varajasemas lapseas „rajaleidjate“ (boy-scouts) juures.

Ungarlane Eötvös Zoltán (vasakul) võidab Davosis 1500 m. nisutamisel hollandlase T. Booti.

Levente organisatsioon Ungaris.

**Koolist lahkuva noorsoo kehaline kasvatus.
Kehalise kasvatusse fondid.**

Väga huvitav on asjaolu, et Ungaris on leitud tee, kuidas meessoost noorsugu ka siis, kui ta enam ei ole koolikohustuslik, võib hoida täiealiseks saamiseni teatud riikliku ja seltskondliku järelvalve all, nõnda et ta omapead jäädes ei satuks teatud halbade mõjutuste alla, mis suhtes meil Eestis praegu asi näib olevat õige tõsiselt halb. Ühtlasi kantakse sel teel ka jõudsasti hoolt selle eest, et rahvas kasvaks jõuliseks ja terveks, mis on parimaks rahva tuleviku pandiks.

Alljärgnev artikkel näitab, kuidas see väga tähtis küsimus on lahendatud Ungaris ja kuidas õieti kogu rahvas oma esindajate kaudu võtab osa sellest suurejoonelisest kultuuritööst.

Noorsookohustus osa võtta kehalisest kasvatusest.

Nagu juba ühes teises artiklis mainisime, on oma keha arendamine Ungaris noorsoole kohustuslik. Iga noormees, kes pole lõpetanud kooli, mille õppekavasse kuulus süstemaatiline kehaline kasvatus, peab kuni selle aasta detsembrini, mil ta saab 21-aastaseks, võtma osa 31. jaanuaril 1924. a. Ungari haridusministri krahv Kuno Klebelsbergi poolt avaldatud määruste põhjal organiseeritud kehalistest harjutustest.

Sellest kohustusest ei vabasta kedagi isegi rahvakooli kordamiskooli või tööstuslike ning kaubanduslike koolide õppetööst osavõtmine.

Mis aastaajal ja mitu tundi nädalas üksikud

vanadusgrupid kehalisi harjutusi peavad tegema, määrab haridusminister kindlaks erimäärusega.

Kehalistest harjutustest osavõtukohustuslaste nimestikkude kokkuseadmine on kogukonnaavalitsuste, Budapestis linnamagistraadi ülesandeks. Nimestikku võetakse üles kõik noormehed, kes 12 aastat vanaks on saanud ja veel 21-aastaseks pole jõudnud saada. Iga aasta 15. juuliks täiendatakse seda nimestikku uute juuretuliijatega ja kustutatakse sellest täisealiseks saanud ja surma läbi lahkunud.

Kogukonnaavalitsus või linnamagistraat kutsub hiljemalt kuni 10. septembrini kehalistest harjutustest osavõtukohustuslaste vanemaid ja hooldajaid üles 12—18-aastaseid noormehi valitsusele või magistraadile isiklikult esitama ning

18—21-aasataseid esitamisele mõjutama, mille järele siis omavalitsusasutuses hiljemalt 1. oktoobriks kokku seatakse lõplik nimekiri.

Kehalist kasvatust juhtivad organid.

Koolist lahkuva noorsoo kehalist kasvatust teostavad haridusministri lähema ülemvalve all järgmised organid:

1. kehalise kasvatuses maasenati;
2. maakondlikud kehalise kasvatuses nõukogud;
3. kogukondlikud (valja, linna, alevi) kehalise kasvatuses nõukogud;

Vitéz (= kangelane) kindral pávai Mátyás Sándor, Ungari kehakultuuri maasenati kaaspresident, ülilm „Levente“ organisatsiooni juht.

4. kehalise kasvatuses inspektorid ja juhid;

5. noorsoo-instruktorid ja
6. „Levente“-ühisused.

Kehalise kasvatuses maasenati, kelle koosseisust ja ülesannetest juba pikemalt on olnud juttu artiklis „Kehaline kasvatus Ungaris“, juhib oma kolmanda osakonna kaudu, kelle tegevuse järele valvab eriti maasenati kaaspresident vitéz pávai (kangelane) kindral Mátyás Sándor ning keda praegu juhib maasenati abipresident vitéz (kangelane) kindral Kalándy Imre, kogu kehalist kasvatust väljaspool kooli seisva meessoost noorsoo hulgas.

Maakondlikud kehalise kasvatuses nõukogud asuvad igas maakonnas (komitaadis). Neisse nõukogudesse valib 6 liiget maakonna nõukogu peakoosolek, kuna 6 liiget maakonnaavalitsuse esimehe ettepanekul kehakultuuri maasenati presidendi poolt nimetatakse kehalisest kasvatuses huvitatud isikute hulgas. Nõukogu liikmete tegevusaeg kestab kolm aastat.

Nõukogu liikmete hulka kuulub oma ameti poolt peale eelpoolnimetatute veel maakonnaavalitsuse abiesimees, kes ühtlasi on kehakultuuri nõukogu presidendiks, siis veel maakonna ülemarst, koolide inspektor (koolinõunik) ja kehalise kasvatuses inspektor, samuti ka kohalikkude kesk-

Vitéz (= kangelane) kindr. Kalándy Imre, Ungari kehakultuuri maasenati abipresident, „Levente“ organisatsiooni tegelik juht.

koolide direktorite hulgas üks neist, kelle määrab kooliringkonna direktor (haridusosakonna juhataja). Peale nende võtavad kehakultuuri nõukogust osa ka veel ülemkohtunikud ning komitaadi piirkonda kuuluvate linnade pead. Pealinn Budapest moodustab endast omaette komitaadile vastava piirkonna ja loob kehakultuuri nõukogu samadel alustel nagu maakonnadki. Selle liikmeteks on siin ka üksikute linnaosade eestseisjad.

Maakondlikkude (resp. Budapesti) kehalise kasvatuses nõukogude ülesandeks on:

maakonna (resp. Budapesti) piires tähelepaneliselt jälgida kehalise kasvatuses seisukorda ja edenemist, äratada ja hoida ärkvel üldist huvi

Hertsog Albrecht külastab Bihari leventide pidustusi.

ja ohvrimeelsust kehalise kasvatuses ja tarbekorral avaldada oma heaksarvamist kehalise kasvatuses seisukorra kohta oma piirkonnas;

eriliselt kanda hoolt „Levente“-ühingute asutamise eest ja hoolitseda nende tegevusega ühenduses olevate kulude katmise eest, kogudes ande, toetusi, kinke ja pärandusi ning muretsedes soodustusi; korraldada aastas vähemalt ühe kehalise kasvatuses pidustuse, kutsudes sellest osa võtma kõiki nende piirkonnas asuvaid „Levente“-ühinguid, võimaldades seega neid esildama oma tegevuse tagajärgi;

korraldada erikursusi oma piirkonnas tegutsevatele noorsoo-instruktoritele, kelle hulka tuleb võtta rahvale lähedal seisjaid, talle sümpaatlikke, alaliselt kohal elavaid isikuid, kusjuures eesõigus tuleb anda väeteenistuses oluile, kangelasile, õpetajaile, vaimulikele ja valitsusametnikele;

juhtumisel, kui neile kehalise kasvatuses inspektori aruandest või muul teel saab teatavaks, et mõni kogukondlik kehalise kasvatuses nõukogu ei täida oma kohuseid või seda teeb hooletult, mitte oma ülesande kõrgusel seisva nõukogu asemel astuda kõik vajalised sammud ja teha vastavad korraldused;

kokku seada maakondliku (resp. pealinna) „kehalise kasvatuses fondi“ kasutamise eelarved, kontrollida majanduslikke aruandeid ja kinnitada neid;

tegukseda vastavalt haridusministri erilisetele ettekirjutustele.

Nõukogu tegevusega ühenduses olev kantsleitöö ja raamatupidamine sooritatakse vastava maakonna (resp. Budapesti) valitsuse ametkonna poolt.

Kogukondlikud (valla, alevi, linna, Budapesti linnaosade) kehalise kasvatuses nõukogud koosnevad 3-est vastava omavalitsusliku nõukogu poolt valitud, ja 3-st

maakonna valitsuse juhataja (Budapesti linna jagudes ülembürgermeistri) poolt kehalisest kasvatuses huvitatud isikute hulgast nimetatud liikmest, arvestades siinjuures kohalikkude koolivalitsuste arvamisega. Liikmete kohustused kestavad 3 aastat.

Nõukogu liikmete hulka kuuluvad ameti poolest kogukonna notar (= vanem, pealinna jagudes — eestseisja, linnades — linnapea), kes ühtlasi on nõukogu presidendiks, siis veel vastava kogukonna arst, noorsoo-instruktor ning, kus seesugune leidub, ka veel kehalise kasvatuses juhataja.

Kehakultuuri maaseni ettepanekul ja haridusministri nõusolekul võib kogukondliku kehalise kasvatuses nõukogu ülesandeid täita ka vastava kogukonna (valla jne.) valitsus.

Kogukondliku kehalise kasvatuses nõukogu ülesandeks on:

kogukonna valitsuse (linnamagistraadi, Budapestis — linnajao eestseisuse) poolt esitatud nimestiku põhjal koolist lahkuvat kehalisest kasvatuses osavõtukohustuslist noorsugu juhtida „Levente“-ühingusse ja kontrollida nende ühingu tegevust;

astuda samme ja teha vastavaid korraldusi esiletuleva hoolimatuse puhul oma kohustuste suhtes;

otsustada arstliku ülevaatuse põhjal kehalisteks harjutusteks kõlbmatute noormeeste vabastamise nendest, missuguse otsuse revideerimiseks ühelt poolt vanemad või 18 aastat vanaks saanud noormees, teiselt poolt kehalise kasvatuses juht ja noorsoo-instruktor maakondliku (resp. pealinna) kehalise kasvatuses nõukogu poole võivad pöörduda;

nõutada kogukonnalt (vallalt, linnalt, alevilt, Budapestis linnaosalt) kohalikkudele nõuetele vastava mänguplatsi ja muude kehalise kasvatuses korraldamiseks vajaliste maa-alade, võimaluse korral supelasutuse, ujumiskooli soetamine;

Hajduböszörményi leventes.

talvekuudeks muretseda siindsaid kinniseid ruume: kohtadel, kus puudub võimla, nõutada vastavate koolivalitsuste kaudu ühe koolimaja kasutamist kehaliste harjutuste läbiviimiseks;

kehalise kasvatus juhtide kaasabil hoolitseta noorsoo-instruktorite ettevalmistuse eest ning juhtida nende tegevust;

kokku seada kogukondliku (valla, linna jne.) „kehalise kasvatus fondi“ eelarved, kontrollida selle aruandeid ja kinnitada neid.

Nõukogu tegevusega ühenduses olev kantseleitöö ja raamatupidamine teostatakse vastava kogukondliku üksuse ametkonna poolt.

Kehalise kasvatus inspektorid määratakse ametisse kehakultuuri maaseniati ettepanekul haridusministri poolt igasse maakonda ja pealinna.

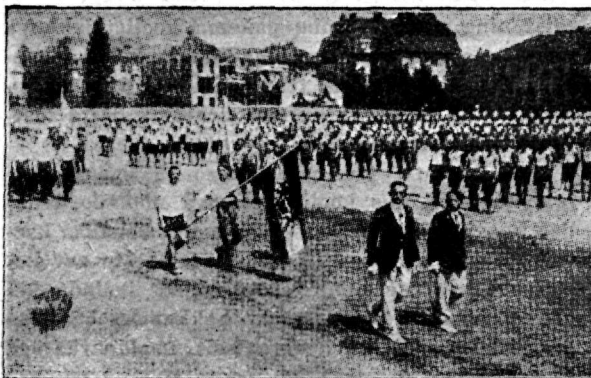

100-meetri jooks Budapesti leventede aasta lõpu võistlustel.

Kehalise kasvatus inspektor on maakondliku kehalise kasvatus nõukogu referendiks.

Ta organiseerib maakondliku kehalise kasvatus nõukogu kaasabil ja selle poolt antud juhtnõuudele vastavalt koolist lahkuvat noorsoo kehalise kasvatus teostamise, juhib ja kontrollib seda. Eriti peab ta pühendama oma tähelepanu sellele, et kogu temale alluvas piirkonnas koolist lahkuvat noorsoo kehaline kasvatus teostatakse ühtlaselt, noormehed „Levente“-ühinguisse kuulaksid ning et väärnähtude puhul vastavad samud pahede kõrvaldamiseks ette võetakse. Juhumisel, kui ta kas otseteed oma äranägemisel või kehalise kasvatus juhtide ettekannete kaudu paneb tähele, et mõni kogukondlik (valla, alevi, linna jne.) kehalise kasvatus nõukogu oma ülesandeid täpselt ei täida, on ta kohustatud sellest viibimata teatama maakondlikule (resp. pealinna) kehalise kasvatus nõukogule, et see kohe saaks astuda väärnähtude kõrvaldamiseks vastavaid samme.

Kehalise kasvatus inspektorile alluvad ta valdkonda määratud kehalise kasvatus juhid, kellele ta osa oma ülesannetest täitmiseks edasi

Budapesti leventede rongikäik aasta lõpu spordipidustuste puhul.

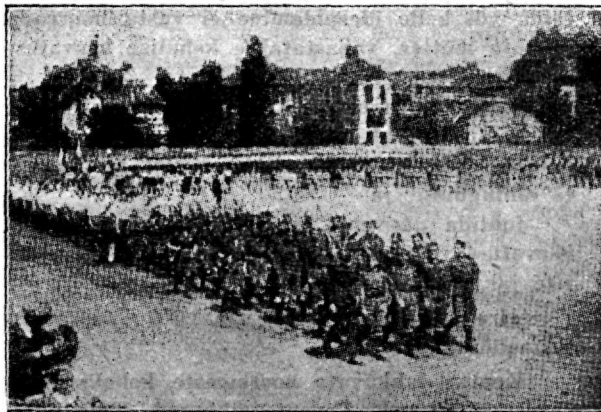
võib juhtida ning keda ta tarbekorral alaliseks teatud piirkonda (valda, alevisse, linna või linna-jakku) tegevusse võib määrata. Samuti juhib ta ka noorsoo-instruktorite tegevust, kelle ülesanded tema poolt kindlaks määratakse.

Kehalise kasvatus juhid määrab ametisse haridusminister kehakultuuri maaseniati ettepanekul. Nad määratakse kehalise kasvatus inspektori juure selle abilistena.

Kehalise kasvatus juhid tegutsevad alalise või ajutise asukoha määramisel nende tegutsemiseks ettenähtud piirkonnas noorsooinstruktoritena ning teostavad „Levente“-ühinguis isiklikult koolist lahkuvate noormeeste kehalist kasvatusmist.

Juhumisel, kui neile pannakse osa kehalise kasvatus inspektori ülesannetest, tegutsevad nad selle otsekoheste abilistena.

Kehalise kasvatus inspektorid ja juhid peavad elama oma teenistuspaigas. Neid peavad nende tegevuses kehalise kasvatus alal igati toetama kõik maakonna-, linna-, alevi- ja valla-valitsused kui ka koolivalitsused. Oma tegevuses peavad nad võimalikult hoiduma kirjalikest

Budapesti leventede rongikäik aasta lõpu spordipidustuste puhul.

töist ning peamise rõhu panema koolist lahkuva noorsoo organiseerimisele ja nende kehilise kasvatamise otsekohesele teostamisele kui ka seltskonna huvi ja ohvrimeelsuse äratamisele ja töstmisele noorsoo kehilise kasvatuse suhtes.

Noorsoo-instruktorid kasutatakse igalpool seal, kus koolist lahkuva noorsoo kehilise kasvatuse läbiviimiseks puudub kehilise kasvatuse juht või kus liig suur noormeeste arv kehilise kasvatuse juhile ei võimalda üksinda kehilise kasvatustööga saada hakkama. Selleks ülesandeks kõlbliku (moraalselt usaldusväärsed

Ungari kehakultuuri maassenati kaaspresident vitéz pávat Mátyás Sándor (×) annab Gödöllő leventedele üle ülemaalse lipu.

ja kehilise kasvatuse teostamiseks ette valmistatud) isikud valitakse kogukondliku kehilise kasvatuse nõukogu või selle puudumisel kohalise kogukonnavalitsuse (valla, alevi jne.) poolt võimalikult end vabatahtlikult seks ülesandmete hulgast ja pannakse kohalikule kehilise kasvatuse inspektorile kinnitamiseks ette, kes nad lõplikult määrab ametisse.

Noorsoo-instruktoritele võib vastava kogukonna kehilise kasvatuse nõukogu määrata ta tegevusele vastava tasu.

Noorsoo-instruktorid, kes oma kohuseid ei täida või kelle ülespidamine ei vasta noorsoole eeskujul mõttes, vabastatakse kehilise kasvatuse inspektori poolt jalamaid ametist.

Noorsoo-instruktorite ülesandeks on:

vastu võtta koolist lahkuvaid kehilisest kasvatusest osavõtukohustuslikke noormehi „Levente“-ühingusse ja

juhtida „Levente“-ühinguis noorsoo kehilist kasvatust vastavalt kehilise kasvatuse inspektorite ja juhtide näpunäidetele.

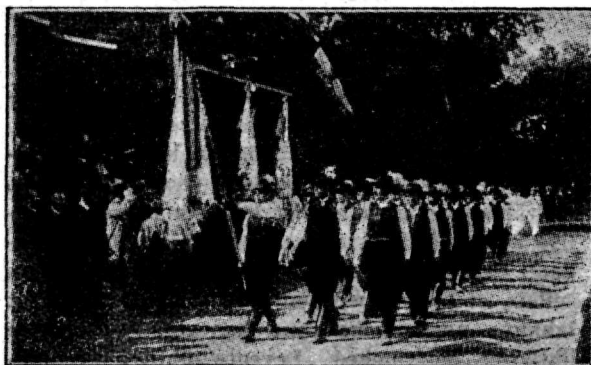
„Levente“-ühingud (⇒ noormeeskonnahühingud).

Koolist lahkuvate noormeeste kehilist kasvatust teostavad „Levente“-ühingud, kelle põhikirja on kindlaks määratud ja maksma pannud haridusminister. Ühes ja samas asukohas võib

tegukseda ka mitu „Levente“-ühingut, kuid on soovitatav, et — kui seda lubavad kasutada olevad mänguplatsid ja ruumid — noormehed võimalikult vähemasse arvu „Levente“-ühingusse oleksid koondatud.

Teatud erilistel ja kaaluvatel juhtumitel võib kehakultuuri maassenat lubada seltsidele ja ühingutele, kes rahva kehilise tublinemise väljal üles on näidanud erilisi teeneid, moodustada oma kulul ühe erilise „Levente“-sektsooni või -osakonna, kui vastava seltsi või ühingu liikmete hulgas leidub rohkem kui 15 koolist lahkunud noormeest, kes on alles kehilisest kasvatusest osavõtukohuslikud. Selle loaandmise võib kehakultuuri maassenat igal ajal annulleerida. Ungari Cserkész-liitu (= rajaleidjad, skoudid) kuuluvail skoutide rühmal on see luba juba haridusministri 31. jaan. 24. a. antud määruse põhjal olemas, kuid need skoutrühmad, kes soovivad kasutada seda luba, peavad oma rühmas looma erilise „Levente“-sektsooni, kelle juhtimine kuulub ametliku kehilise kasvatuse organisatsiooni sellekohastele organitele kokkuleppel Ungari „Cserkész“-liidu presiidiumiga.

Liikmeksolemine „Levente“-ühingus ei takista üksikuid noormehi olla ühtlasi liikmeteks teistes laimatuisamaalises vaimus tegutsevates noorsoo- või seltskondlikkudes kehakultuuri harrastavais ühinguis ning tegutseda neis, ent viimane asjaolu ei tohi milgi kombel olla takistuseks vastavaile noormeestele kanda

Gödöllő leventede lipuõnnistamise pidustused.

korralikult kõiki kohustusi, mis neile langevad „Levente“-ühingusse kuuluvuse tagajärjel. Liikmeks astumine neisse ühingusse peab olema teatavaks tehtud noorsoo-instruktorile.

Asutuste „Levente“-ühingud.

Kui mõnes tööstuslikus või kaubanduslikus ettevõttes või põllumajanduslikus asutuses on rohkem kui 1000 töelist ja ametnikku, kellest vähemalt 100 kuulub kehilisest kasvatusest osavõtukohustuslaste hulka, siis peab neist moodus-

tatama eriline „Levente“-ühing, kes allub ametlikule kehalise kasvatamise organisatsioonile just samuti, nagu harilikud „Levente“-ühingud.

Sarnase „Levente“-ühingu võib moodustada ka ühiselt mitme ettevõtte töolistest ja ametnikest, kui neis ettevõtteis kokku on vähemasti 100 töolist ja ametnikku, kes on kehalisest kasvatuses osavõtukohustuslikud. Sarnase ühise „Levente“-ühingu loomise üle otsustab huvitatud asutusi ärakuulates maakonna (resp. pealinna) kehalise kasvatuses nõukogu. Sellise otsuse revideerimist võivad asjast huvitatud asutused 15 päeva jooksul peale otsuse tegemist nõuda kaubandus-tööstusministrilt.

Kehalise kasvatuses fondid.

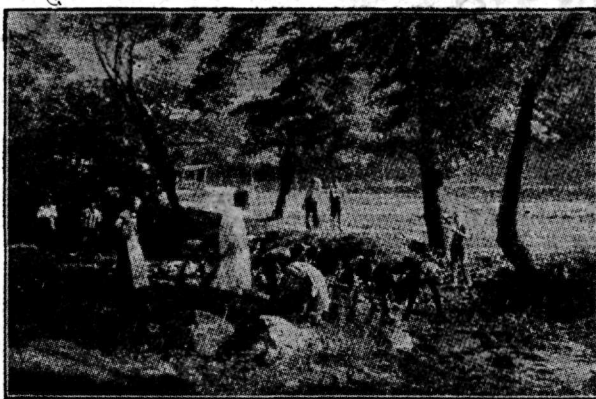
Ungaris on olemas kolme liiki kehalise kasvatuses fondid:

1. maa kehalise kasvatuses fond, mis asub haridusministri otsekooheses käsutuses;

2. maakondlik (resp. pealinna) kehalise kasvatuses fond, mille tarvitamise üle otsustab kehalise kasvatuses inspektorit ettepanekul maakonnavalitsuse esimees (pealinna ülembürgermeister).

3. kogukondlik (valla, linna, alevi jne.) kehalise kasvatuses fond, mille kasutamise üle otsustab kogukonna vanem (linnapea, eestseisja).

Maa kehalise kasvatuses fondi sissetulekuist on juba kõneldud teisel (vaata art. „Keh. kasv. Ungaris“).

Visegrádi leventede suvilaager. Pesemine ojakeses.

Maakondliku (resp. pealinna) kehalise kasvatuses fondi sissetulekuteks on:

maakonna (resp. pealinna) eelarves fondi kasuks ettenähtud summad;

seltskondlikud annetused, pärandused ja muud kingitused seks otstarbeks;

maa kehalise kasvatuses fondi annetused, missugune keskfond maakondlikke kehalise kasvatuses fondid harilikult annetustega sularahas ei

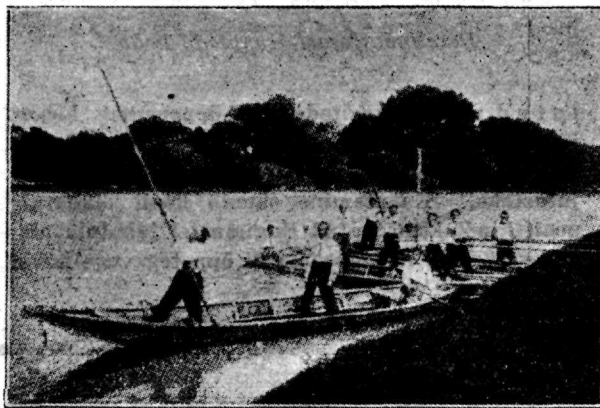
toeta, vaid annetab ainult spordiriistu või pakub neile muid soodustusi, mis siis maakondlik kehalise kasvatuses nõukogu tema piirkonnas asuvate „Levente“-ühingute vahel jaotab.

Kogukondliku (valla, alevi jne.) kehalise kasvatuses fondi sissetulekuteks on:

kogukonna (valla, alevi, linna, linnaosa) eelarves fondi kasuks ettenähtud summa;

seltskondlikud annetused, pärandused ja muud kingitused seks otstarbeks;

maakondliku (resp. pealinna) kehalise kasvatuses fondi poolt antav toetus;

Estzergomi leventede harjutustel veel.

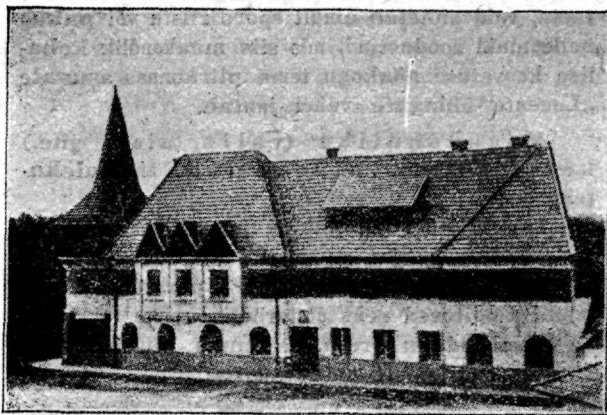
rahatrahvidest sissetulevad summad.

Kogukondliku kehalise kasvatuses fondi summadest rahuldatakse esijoones „Levente“-ühingute tarbed.

Seltskondlikud sportlikud ühingud võivad maakondlikkudest ja kogukondlikkudest kehalise kasvatuses fondist vaid siis loota toetust, kui nad „Levente“-ühinguid omakord on toetanud, kas oma ruumide tarvitamiseks andmise, spordiriistade annetuste, noorsoo-instruktoride andmisega või rahaliste annetustega. Sarnaseid seltskondlike seltse ja ühinguid, kes oma spordiplatside, võimlemisaulade, ujumiskoolide, paadimajade ja muude sportlikkude asutuste ja sisseseadete soetamiseks või korrashoiuks on saanud riigilt või omavalitsuselt suuremat abi rahaliste toetuste, maa-alade või eriliste soodustuste näol, võib maakondlik kehalise kasvatuses nõukogu kohustada tal tarvitada olevaid ruume, platse ja sisseseadid ajutiselt „Levente“-ühinguile tarvitada anda, kas hinnata või samade soodustustega, mis on maksivad vastava seltsi või ühingu oma liikmetele.

Koolide kasutamine kehaliseks kasvatusesks.

Kehalise kasvatuses juhi nõudel on kui riigini kogukondlikkude koolide juhatused kohus-

Berettyóújfalusi leventede kodu.

t a t u d andma tarvitada oma õpperuume, hoove, võimlemissaale ja oma sportlikke sisseseadeid tasuta „Levente“-ühingule kehalise kasvatuses harjutusteks. Kasutamine sünnib kooli juhataja poolt kindlaksmääratud tingimustel juhataja alalise valve all, nõnda, et kooli õppetegevuse huvid

selle läbi ei kannata. Tingimuste täpse täitmise eest on vastutav noorsoo-instruktor.

Karistusmäärad.

Kui vanemad, hooldajad, tööandjad või muud isikud, kelle majapidamises ja kelle hoole all elavad alaealised, kes kuuluvad kehalisest kasvatuses osavõtukohustuslike hulkade, neid takistavad oma kohused täitmast või ei kannata selle eest hoolt, et nad neid täidaksid, samuti ka oma eluülespidamise eest iseseisvalt hoolitsejaid alaealisi, kes ei täida oma kohuseid kehalise asendamise suhtes, trahvitakse rahalise trahviga. Trahvid määrab seks volitatud omavalitsuse ametnik või kohtunik. Trahvid nõutakse sisse avalikkude maksudega ühistel alustel. Rahatrahvi ei või muuta vangistuseks. Trahvi määramise otsuse revideerimist võib nõuda 15 päeva jooksul pärast otsuse tegemist.

Praegu tegutseb Ungaris umbes 50—60 kehalise kasvatuses inspektorit, umbes 500—600 kehalise kasvatuses juhti ning üle 6000-de kehalise kasvatuses instruktoreid. Inspektorid ja juhid on palgalised, kuna instruktoreid suuremalt osalt teevad oma tööd tasuta.

—o—

KAITSELIIDU MARSII KOMPOSITSIOONIDE VÕISTLUS.

Kaitseliidu peastaap kuulutab seega välja kaitseliidu marsii kompositsioonide võistluse.

VÕISTLUSE TINGIMISED.

1) Kompositsioonid tulevad kirjutada puhkpillide orkestrile (partituur ja orkestri hääled): Flööt I, Flööt II ühes Pikkolaga, Klarnetto in es, Klarnetto in b I, Klarnetto in b II, Klarnetto in b III (ad libitum), Kornet in b I, Kornet in b II, Tromba in b I, Tromba in B II, Alt in es I, Alt in es II, Tenor I, Tenor II, Bariton, Tromboon-basso (ad libitum), Basso in es, Basso in b, Löökrilistad.

2) Teemiks oleks soovitatav võtta mõnd Eesti algupärast viisi (mitte hümnid ning „Mu isamaa armas“). Samuti oleks soovitatav marssi komponeerida nii, et talle pärast võiks luua vastavad sõnad ja seda siis marssides laulda.

3) Võistlusest võib osa võtta iga Eesti Vabariigi kodanik.

4) Auhindadeks määratakse: I — 200 krooni; II — 100 krooni.

5) Kompositsioonide esitamise tähtaeg on 1. detsembril 1928. a.

6) Võistlusele esitatud kompositsioonid vaatatakse läbi ja laseb endale demonstree-rida 3-eliikmeline jury, mis koosneb ühest kaitseliidu staabi esindajast, kaitseväge orkestrite inspektorist ning ühest konservatooriumi õppejõust.

7) Kaitseliit omandab auhindade väljamaksmisega ühtlasi ka premeeritud kompositsioonid. Premeerimata kompositsioonid antakse autoritele tagasi kuni 31. detsembril 1928. a. Kui selleks ajaks kompositsioonid pole ära viidud, jäävad nad tasuta kaitseliidu omanduseks.

8) Kompositsioonid tulevad adresseerida kaitseliidu peastaabi nimele, Tallinna, Kaarli t. 8, tel. 9-63 ja 3-70, kinnistes ümbrikkudes „Kl. marsii võistlus“ all. Kompositsioonid tulevad varustada märgusõnaga ja ümbrikkudesse mahutada teine kinnine ümbrik komposiitori nime ja aadressiga.

Seletusi võistluse asjus antakse kaitseliidu peastaabist.

J. Roska, kindr.-maj.
Kaitseliidu ülem.

Mõnd laskekunsti saladustest.

„K-le!“ kirjutanud kaitseliidu peastaabi õppepealik kpt. A. Parts.

2

Vaatame sellele, kui hästi laskur välja koolitatud, on ta ikkagi lihaliik inimene. Ta võib küll hinge kinni pidada, keha vankumatult tasakaalus hoida, püssi hoidjad käed liikumatult paigal hoida, kuid ta ei suuda takistada oma keha pulseerimist. Kui kukepäästmise ajal laskur absoluutselt mingisugust liigutust ei tee, siis just see keha pulseerimine mõjub ikkagi nii palju, et ta annab püssile mingisuguse õõtsumise, olgugi kui väike see on, isegi silmale peaaegu nägematu. (On maailmakuulsaid esimeseklassi laskureid, kes püssipära ja oma õla vahele panevad padjakesi ning topiseid, et südamegevuse tagajärjed ei anduks edasi püssile.)

Nii siis püss ei ole pea kunagi absoluutses paigalseismises. Kui veel oletada, et laskuri keha ka omalt poolt ei püsi pikemat aega liikumatus olekus, siis saame mingisuguse kirbu (sihtjoone) käigu sihtpunkti ümber ja mida paremini väljakoolitatud laskur, seda vähem on see käik, (ta võib isegi olla laskurile mitte märgatav).

Muidugi niisuguse õõtsumise juures teatavatel hetketel on sihtjoon absoluutselt õieti sihtpunkti juhitud.

Seega püsib sihtjoon sihtpunktis absoluutselt täpselt, halvemal korral nii hästi nagu seda laskur sooviks, väga lühikest aega, muidugi olenevalt sellest kui hästi laskur suudab enda ja oma püssi üle valitseda.

Olgu siinkohal tähendatud, et käesolev harutus käib peaaegu ainult laskmise kohta.

Kukepäästmine omalt poolt aga, kui seda tahetakse toimetada korralikult, nõuab veidi rohkem aega, igatahes oma tubli sekundi julgesti. Nii võib tulla ette, et selleks hetkeks kui kukk korrapäraselt päästetakse, sihtjoon on veidi teisel kui laskur seda tahtis. See kõrvalekaldu mine on hea laskuri juures nii väike, et see kuuli tunduvalt kõrvale ei vii ega tagajärgede peale tunduvalt ei mõju. Laskuril ei maksaks sellega arvestadagi.

Kuid tegelikult paljude juures sünnib vastupidiselt. Laskur (eriti vähe koolitatud) nähes, kui raske on sihtjoon täpselt märgis hoida, püüab seda momenti maksu mis maksab tabada, püüab just sel momendil kukke lahti päästa. Hariliku loomuliku kukepäästmise asemel sünnib see kiirendatud tempos, vajutatakse triklile välgukiirusel, teiste sõnadega „rebitakse“ triklit. Mis on selle tagajärg?

Kuke päästmise momendil tõmmatakse püss õigest laskesuunast kõrvale, kuuli väljalendamise hetkel rauast on raud juhitud hoopis kõr-

vale ja kuul satub laskurile oodatava kümnesilmalise ringi asemel paremal juhtumisel valgetesse ringidesse, kuhugi märklaua ääre või märklauast hoopis mööda.

Igatahes rebimisega juhitakse sihtjoon märgist palju enam kõrvale kui see sünnib vähemate ebatäpsuste tagajärjel.

Ameerika Ühisriikide „Laskemäärused“ ütlevad selle kohta järgmist:

„Igaüks, kes püüab tabada sihioleku momenti ja sel momendil kukke päästa, osutub väga halvaks laskjaks.“

Kuidas pääseda välja niisugusest ebameeldivast olukorrast?

Siin on tegemist kahe eraldi asjaga: 1) püssi sihioleku hoidmisega ja 2) kukepäästmisega.

Ei ole kumbki nendest tegevusest põhjalikult kätte õpitud ja drillitud, ei või korralikult laskmisest olla juttugi. Täheleb, et enne tuleb mõlemad võtted nii omandada, et neid suudetakse täita ilma vaevata ja enesepingutuseta.

Edasi, kui püssi sihioleku hoidmine ja kukepäästmine on täiesti selge, ka sel juhul tegeliku laskmise juures laskur ei suuda pühendada täit tähelepanu korraga mõlemale tegevusele.

Nii näiteks ei tule laskmisest midagi välja, kui peab korraga higinähtama nii sihtimise kui ka kukepäästmise juures.

Üks nendest tegevustest peab olema nii puhas ja lõplik, et võib täie tähelepanu juhtida ainult teisele.

On püss pandud sihti, peab ta ka nii sihiolema, et kogu tähelepanu oleks juhitud ainult kukepäästmisele. Teiste sõnadega: on püss pandud sihti, siis kukepäästmise ajal võib küll veel tegemist teha püssi sihioleku hoidmisega, aga mitte täitsa uue sihtimisega.

Püssi sihioleku hoidmine ja kukepäästmine on lahutamatu ühendatud tegevused. Oleks inimese keha mingisugune raudne alus, siis oleks küsimuse lahendamine lihtne. Püss pannakse sihti ja seal ta seisabki. Kuid me märkisime juba eelpool, et ka parim laskur annab püssile edasi võnkumise, olgugi kui väikese tahes, isearanis vaba käe laskmise juures. Need võnkumised avalduvad vintraua suudme kõikumiseks. Ja neid raua suudme kõikumisi tuleb kindlasti siduda kukepäästmisega.

On nad väikesed, „jõhvi“ suurused, nii et nad suuremat mõju tabavuse peale ei avalda ja võib

kukke rahuliku südamega edasi päästa. Muutuvad nad suuremaks, tuleb nendega arvestada ja kuke päästmisega viivitada või see hoopis lõpetada.

Püssi raua suudne uitamine märklauda mööda annab tunnistust, et laskur ei ole veel küps või on ta hingeliselt või kehaliselt niisuguses seisukorras, et korralikku lasku anda ei suuda. Paremini niisuguses olukorras hoopis mitte lasta. Tahetakse tabavat tuld anda, on tarvis, et laskur peale oskamise oleks veel täieliselt tasakaalus.

Nii siis, tuleb „uitamist“ teravalt eraldada „kõikumistest“. Esimest ei tohi laskmise juures hoopis tulla, teine on paratamatu kuid paranda-

Seda toimetatakse kaht moodi, vaadates sellele missugune püss.

Sellele küsimusele annab „Laske-eeskirja“ § 45 järgmise vastuse:

„Vene vintpüssil (üldse kõigil vanemat süsteemi püssidel) seisab kukepäästmine selles, et parema käe esimest sõrme ühetasaselt ja sujuvalt kõverdades triikli peale rõhutakse nii kaua, kuni kukk päästiku noka tagant lahti pääseb. Triikli peole rõhumine on selle juures algusest lõpuni ühesugune.

Uuemat süsteemi vintpüssidel, muu seas ka Inglise 1914. a. vintpüssil (ka Jaapani vintpüssil), jaguneb kukepäästmine kahte ossa.

Jõhvi Malekonna patarei õppelaske laagris Tolla mererannas 16. ja 17. jaanuaril s. a.

tav pahe ja see kui mitte ei kao täiesti, siis vähemalt väheneb minimumini harjutamise tagajärjel.

Selle kõikumisega arvestavad ka ameeriklased, kes ütlevad:

Kes on õppinud triiklile rõhumist suurendama ainult siis, kui kirpsihik on ühel joonel märgi südamikuga, kes peatab rõhumist, kui vintraua suu kõigub ja kes jätkab rõhumist kui relv uuesti sihis, on eeskujulik laskur.“

Kõik eelpooltoodu käib peaaegselt vaba käelt laskmise kohta, kuid pole üleaarne seda pidada silmas ka toetatud asendist laskmisel, olgugi et siin ülalkirjeldatud iseäraldused tulevad esile vaevalt nähtaval kujul.

Nüüd ligemalt kukepäästmisest enesest.

Siin on esimene küsimus: kuidas kukke päästa?

Rõhumise alguses andub triikkel suurema osa omast teest kergelt tagasi, siis tundub järsk takistus. Edasi liigub triikkel ainult suuremal rõhumisel. Kukki pääseb selle järele õige lühikese rõhumise tagajärjel.

Päästmise esimest poolt, mis 1,3—1,8 kilogrammi rõhumist nõuab, nimetatakse tõmbepunkti võtmiseks. Teist poolt, mis 2,2—2,4 kilogrammi rõhumist nõuab, nimetatakse lahti-päästmiseks.

Tõmbepunkti võtmisega asetuvad päästemehanismi osad niisugusesse seisukorda, et lahti-päästmiseks on vaja veel ainult lühikest tõmmet, Selle läbi lüheneb aeg, mille jooksul laskur pauku ootab, tunduvalt. Vigu kukepäästmise juures tuleb vähem ette ja nad ei mõju lasu tabavusele nii rängalt, kui püssidel, mille päästemehanism ei võimalda tõmbepunkti võtmist.

Tõmbepunkti võetakse ühe tõmbega, otsekohe, kui püss on palge pandud. Sujuvalt, ühetaoli-

selt ja julgelt trikli peale vajutades päästetakse kukk lahti silmapilgul, mil sihtjoon on viidud sihtpunkt.

Vene vintpüssil on rõhumine kogu aeg ühtaoline. Kohe ühes rõhumise algusega hakkab päästiku nokk kuke vinnakhamba eest ära nihkuma. Eakukke õigelajallahtipäästa, iseäranis käelt sihtimise juures, peablaskuroma püssipäästiku omadusi hästi tundma.“

Kuke päästmise kohta annab „Laske-eeskiri“ seevõrra täielise ja selge pildi, et üleearne siia veel mingisuguseid seletusi juure lisada. Peaasi, et eeskirjas antud juhtnõõrid hästi läbi mõeldakse, nende järele täpselt käiakse — ja kukepäästmise saladus ongi käes.

Siiski on kukepäästmise juures terve rida üksikasju, millised pealiskaudse vaatlemise juures kõrvalise tähtsusega paistavad olevat, kuid tegelikult mängivad nad väga suurt osa ja korralikude tabamuste saamiseks tuleb neid hoolega uurida ja nendega tõsiselt arvestada. Toome siin tähtsamad nendest.

Liig pikaldane lasuandmine (s. o. sihtimine ja kukepäästmine) on pahe; see erutab ja väsitab liig palju laskurit. Eeskiri kriiputab erilisel alla ja nõuab sujuvat päästmist, kuid seda ei tule segada pikaldase päästmisega. Trikli peale vajutamine võib olla kiire, kuid ta peab olema selle juures sujuv, s. o. ladus ja ühetasane. Eriti mittesoovitav on pikaldane päästmine Vene vintpüssi juures, sest toimetades päästmist liig aeglaselt pika trikli käigu tõttu, ei suuda sõrm pikemat aega ühetasaselt triklile vajutada ja selle tagajärjel tekib päästmine nõksude kaupa, mis peaaegu sama halb kui rebimine.

Jälgides nii kodumaa kui ka välismaade paremate laskurite tegevust näeme, et nemad rohkem aega kulutavad laskeasendi sissevõtmise ja kohendamise peale ja kui nad juba püssi palge panevad, s. o. algavad sihtimist ja kuke päästmist, siis käib ka varsti pauk.

Teinetahtis asi on päästja sõrme (harilikult parema käe esimene sõrm) tegevus. Selle sõrme liikumine ei tohi edasi anduda teistele sõrmedele, veel vähem kogu käele. Kantakse esimese sõrme liikumine teistele sõrmedele või käele edasi, läheb see liikumine üle ka püssile ja selle tagajärjeks on — sihtjoone kõrvale kallutamine sihtpunktist.

Selle pahe ärahoidmiseks tuleb esimene sõrm kuni teise liikmeni hoida tihedalt vastu laekaela, samasuguse tugevusega, millega teised sõrmed laekaela haaravad. Liikumise võimalus tuleb

jätta ainult esimesele ja teisele liikmele ja need peavad kuke päästmist sooritama, et sellest tegevusest teised liikmed osa ei võta.

Samuti tähtis on ka triklile vajutamise suund. Kõige sagedamini tuleb siin ette viga, et triklile vajutamisel sõrmega tõmmatakse sõrmenuki poole ja sellega viiakse sihtjoon välja õigest sihtpunktist.

Triklile vajutamine peab sündima trikli liikumise suunas. Niisugune päästmine paistab esialgu vähe vilunud laskuritele võõrana, kuid järjekindla harjutamisega jõutakse nii kaugele, et esimese sõrme esimene ja teine liige suudavad sooritada päästmise liigutuse otse trikli liikumise suunas, s. o. otse taga-pool.

Suurema puuduse — s. o. „rebimise“ juures kukepäästmisel oleme pikemalt peatanud juba eel-pool. Umbes samasugune on veel üks pahe, mida nimetatakse „noogutamiseks“. Noogutamine on tingitud asjaolust, et mõni laskur kardab pauku. Oodates pauku ja selle järeldusena püssi tagasipõrget, valmistub ta eri-

Naiskodukaitsja!

„Kaitse Kodul“ on ka Teie häälekandja. Kas olete ta juba tellinud ise ja asunud ta tellimiste kogumisele? Kas olete juba saanud kaastööd?

liselt ette selle vastuvõtmiseks, — selleks kummardub ettepoole, liukkab parema õla ette — ja on isegi niisuguseid araverelisi, kes paugu silmapilgul sulevad silma.

Noogutamine on pahe, mis pesitseb liig sügaval laskuris, et seda kõrvaldada paari lihtsa võttega. Siin on tarvis esimeses järjekorras kasvatada laskuris mehisust, julgust ja otsustamise võimet. Puuduvad need omadused, on raske saada mõistlikuks laskuriks.

Peale selle on kasulik võte noogutamise äravõõrutamiseks — laskurite teadmata püssi laadida lahing-, õppe- ja paukpadrunitega segamini. Kui laskur juba mitu korda noogutanud ja muid vigu teinud, ilma et pauku oleks järgnenud, võtab tema end lõpuks seevõrra kokku, et tõelise lasu veata välja laseb. Niisugustel harjutustel on alati head tagajärjed, kuigi nende tagajärgede saavutamine vahest palju aega ja kannatlikkust nõuab. (Järgneb)

Eesti skoudid Läti jamboreel. Skoutide rivi mererannal.

Eesti skoudid Latvija jamboreel.

Hiljuti jõudis Eestisse tagasi Latvija jamboreel viibinud 85 Eesti skouti. Jamboreesid (suurlaagreid) ei korralda skoudid mitte iga aasta, vaid umbes 3—4 aasta tagant või mõne tähtsama sündmuse puhul. Tänavune Latvija jamboree oli korraldatud sealse skoutluse 10 a. juubeli puhul. Välja sõideti Tallinnast 19. juulil õhtuse kiirrongiga. Riias olid meil vastas sealsed skoutide esindajad, kes meid tervitasid. Tervitusele vastas meie skoutide peavanem dir. N. Kann, mispeale meie skoutide orkester mängis tervituseks mõned palad. Riias sõitsime kohe teise rongiga edasi laagri asukohta. Laager asus Riia mererannal, Majorenhofi ja Edinburgi suvitussilinnade juures, ilusas männimetsas. Jõudes kohale asusime kohe laagri üleslõõmisele. Kuna maapind mägine, tuli telkide põhipind kallak, mille tõttu nii mõnigi, kes heitis õhtul magama ühte telginurka, ei leidnud end hommikul enam sealt. Kui laager vahelduvate hoovihmade all üles löödud, asuti telkide sisemuse korraldamisele. Sõõgilauad ja toiduainete hoiukohad kaevati maa sisse jne. Esimene päev kulus terveni laagri korraldamisele. Järgmisel päeval oli ette nähtud propaganda-rongkäik läbi Majorenhofi ja Edinburgi suvitussilinnade. Peale lõunasööki seadsime endid mere ääre paraadikorras üles. Rongi etteotsa asus meie orkester, kes kogu laagris oli ainukeseks, ja siis liiguti muusikahelide saatel mööda mereranda edasi. Jõudes linna tervitati meid majadest „elagu Eesti“ jne. hüüetega. Paiguti peeti meid soomlasteks meie siniste laagrimütside pärast. Õhtul laagrisse tagasi jõudes olime puruväsinud, sest olime umbes 25-km pikkuse teekonna läbi marssinud. Järgmisel päeval, s. o. pühapäeval, oli kell 11 paraad mere ääres, kus president meid tervitas. Peale paraadi oli jumalateenistus, mis peeti samuti mere ääres. Peale seda peeti kõnesid ja lõppeks peale presidendi kõnet lauldi orkestri saatel Läti hümmi. Olgu tähendatud, et paraadidel, rongkäikudel, samuti jumalateenistuselgi mängis ainult meie orkester, kes oma hea esinemisega sai üldise tähelepanu osaliseks, nii et lõpuks orkestrile kingiti väärtuslik signaalsarv,

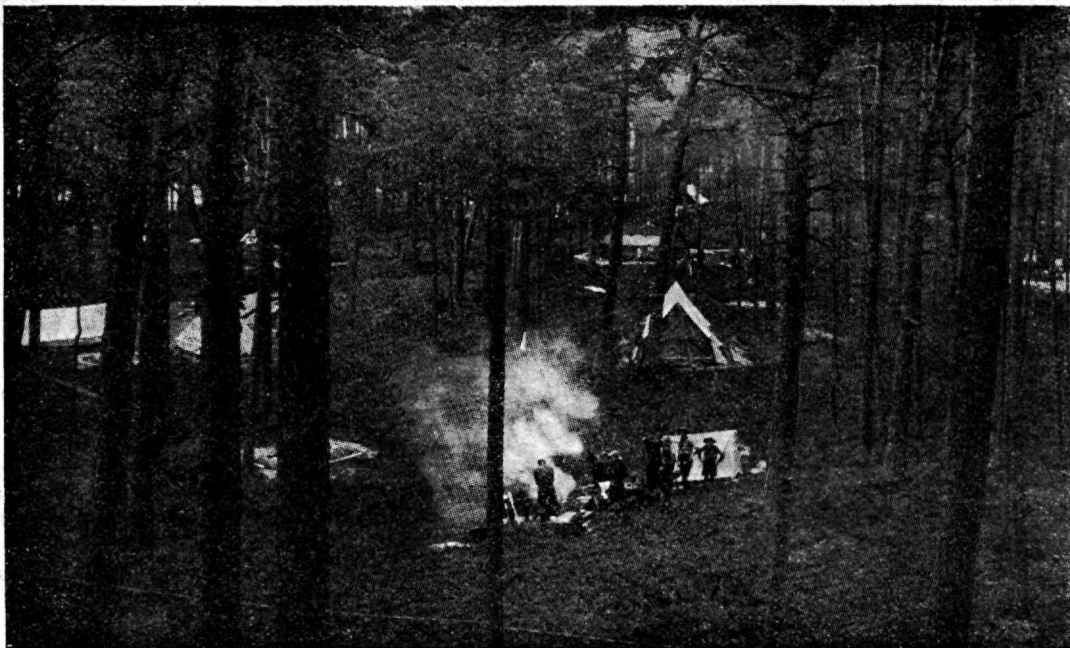
mille helidel ka laagri lõpp kuulutati. Kohe peale jumalateenistust külastas Läti president Eesti laagrit. Ta võeti vastu piduliku marsiga. President tänas meid nii suurel arvul küllatuleku eest jne., mispeale meie peavanem dir. N. Kann vastas, et siin puutuvad noored noortega kokku, luues üksteisega sõbrussidemeid, mis aitab palju kaasa Eesti ja Latvija lähenemisele. Lõppeks lasti elada Latvijat, mispeale orkester mängis Läti hümmi, kuna president omakord Eestit laskis elada, millele järgnes meie hümn. Siis tutvus president laagriga. Peale selle külastas Eesti laagrit kogu päeva palju inimesi, kellele anti lahkelt seletust. Meiega ühes elas ka prantsuse skoutide esindaja, kes alul oma telgi üksikult mäeveerule üles lõi, kuid hiljem kutsusid meie poisid ta elama Eesti laagrisse, kuhu tuligi. Oma lipuvarda seadis ta meie oma kõrvale ja tõmbas ta igal hommikul meiega ühel ajal üles. Meie poisid said temaga väga hästi läbi. Ta õiget nime pidi teda palju ei tuntud. Meie poisid ristisid ta „Misjöö la Schevaljeeks“ ja nii teda tuntigi. Ta elas meie staabitelgis. Prantslasel oli kaasas nahkkuub, millega juhtus koomilisi momente. Kui ilmusid külalised, näidati esijoonnes tema asupaika ja anti seletusi. Kuid puuduliku Vene keele oskamisel juhtus järgmine koomiline lugu, kus keegi külalisele seletas, näidates prantslase nahkkuuele: „sdes frantsus i sdes jevo schkura“, mispeale külalised muidugi südamest naersid. Laagris möödusid päevad kaunis lõbusasti, ainult vihm tegi veidi tusk. Päevakava oli üldiselt järgmine: Hommikul kell 7 ülestõusmise signaal. Kohe tõusti üles ja tehti ühiselt võimlemisharjutusi. Peale selle mindi merre pesema ja suplema. Siis hommikusöök, millele järgnes lipu ülestõmbamine. Peale seda võistlused ja mängud; lõunasöök, ujumine, külaliste vastuvõtmine jne. Peale õhtusööki ja lipu allalaskmist, mis oli kell 9 õhtul, mindi üldisele laagritulele, mis oli huvitavaim osa kogu laagriprogrammis. Rahvuste kaupa kogunevad kõik salkades kohale. Iga rahvus püüdis omamoodi huvitavalt kohale ilmuda. Näitena võiks tuua ühe huvitavama, mille meie poisid välja arvasid.

Eesti skouidid Läti jamboreel. Eesti saadik E. Virgo (1) ja sõjav. esitaja maj. Masing (2) abikaasaga (3) Eesti skoute külastamas. 4 — Eesti skoutide peavanem dir. N. Kann, 5 — skoutmaster stud. Paalman.

Kuna teised rahvused oma harilikkudele kohtadele asunud, puudub veel Eesti rühm. Viimaks tulevad, kuid ainult pealikud suure trummi ühetoonilistel löökidel. Jäävad esiplaanile seisma, vaatavad ümber, ei poisse kuskil. Järsku viilistab keegi ja hiiglakisaga jooksevad meie poisid igalt poolt, puude tagant jne., välja, mispeale meile tublisti aplodeeriti. Üldlaagritulekoht asus orus, mida ümberringi piirasid mäed,

moodustades loomuliku amfiteatri. Metsas läks juba varsti pimedaks, nii et lökketuli ja selle juures ettekantavad palad said hästijälgitavaks. Meiegi esinesime lökketulel ja väga edukalt, nimelt Eesti rahvatantsudega jne. Kui praksuva lökketule juures kirjus rahvariides paarid mööda keerutavad, orkester Eesti rahvaviise ja -tantsu mängis, millele muidugi tormilised kiiduavaldused järgnesid, tundus nagu ei viibikski võõrsil,

Eesti skouidid Läti jamboreel. Laager metsas mererannal.

vaid kuskil Eesti muistsel rahvapeol. Lõkkelule anti ka meie kingitus, siidist Eesti lipp, üle ja hinnati Läti skoutluse tähtsamaid tege-lasi, andes neile Eesti kõrgemad skoutluse au-märgid.

Peale lõkkeluuld kell 11 puhuti n.-n. rahu-signaali, mille järel laagris vaikus pidi valitsema. Mere kohin uinutas meid ja äratas ka hommikul. (Oli ju laager täiesti mere ääres.) Laagris kü-lastasid meid tihti meie Läti saadik ja sõjaväe-line atašee oma prouaga. Eriliselt hoolitses meie eest atašee proua, kes kinkis meile hulga šokolaadi ja marju. Siis tutvuneti veel Riia linna vaa-tamisvääriliste asutustega, käidi langenud sõdu-rite ja president Tšakste haudadel, kuhu pandi

tavaks ja meeleolurikkaks. Läti skoutide ja gui-dede segakoori ettekanded olid väga head, peale selle ungarlaste ettekanded, kes samuti esinesid laulude ja rahvatantsudega. Tundus, et laagri lõpp hakkas lähenema, tundus seda looduseski. Ilm hakkas pimenema; kuuldus kaugemalt mü-ristamist, üksikud välgusähvatused. Juba käi-vad harvad piisad, kuid lahkuvad ainult vähe-sed inimesed. Sadu läheb pea üle, kuid mürista-mine tuleb lähemale. Ümberringi täiesti pime mets, eemal tume merekohin sähvivate välku-dega. Tule ääres kõnelev pika habemega vana-ke, Läti pastor, kes meile arusaamatus keeles kõ-neles, kuid ta hääles ja väljenduses on lugeda väga südamlikke sõnu. Kõik see loob väga isesu-

Eesti skoudid Läti jamboreel. Lõunat valmistamas.

pärjad. Meie poolt pärga ei pandud, kuid anti üle marmorist mälestustahvel põhimõttel, et pär-jad ja lilled närtsivad pea, kuid marmor kestab. Langenute haudadel valmib nägus ja võimas mo-nument, kuhu asetatakse ka selle valmissaamisel meie marmortahvel. Tutvuti muuseumide ja tähtsamate ehitustega. Lõunaks oli korraldatud linna majandusliikude organisatsioonide poolt eine ohvitseride kasiino aias. Peale lõunat jätkati linna vaatlemist. Öhtul oli ühine tagasisõit laag-risse. Kogu laagri kestvus ei olnud ilmad just kõige paremad peale lõpupäevade, mil ilm oli täiesti ilus. Järgmisel pühapäeval oli samuti hommikune jumalateenistus. Kella 4 ajal oli laag-ri lõpp-paraad. Lõppkõne pidas Läti peaminister Juraševsky. Seal anti ka teiste rahvuste poolt kingitused üle. Peale selle jagati ka Läti skou-tidele teenete märke jne. Eesti orkestergi sai siin kingituse, nagu eelpool nimetatud. Öhtune laagrituli, mis oli viimaseks, kujunes väga huvi-

guse ilusa salapärase lõpumiljöö, millist väga harva või peaaegu kunagi ei saa tunda.

Müristamine läheb tugevamaks ja kajab pi-medas metsas mitmekordselt. Vaevalt saab va-nake lõpetada, kui puhkeb äge äikesevihm. Kuid laiali minna oleks nagu raske, nii koduseks oli kõik saanud. Sadu aga ei vähene ja kõik rutta-vad telkidesse. Hommikul äratavad meid tõusva päikese kiired sinises taevas, ei ühtki pilve. Tuli hakata laagri laotamisele ja varsti olidki kõik asjad kokku pandud ja mei ise minekuvalmis. Asusime teele. Varsti olime jälle Riias, kus käi-sime näitusel ja laulupeol. Öhtul sõitsime juba Tallinna poole.

Kahju oli lahkuda pärast nii ilusaid päevi, kuid trööstime endid seega, et tuleval aastal lä-heme jälle kuhugi laagrisse — ja kuuldavasti Inglismaale.

Vold. Uustalu.

Väikekaliibrilise püssi laskekursus.

I.

Väikekaliibrilistest püssidest laskmise sport kaitseliidus võtab järjest suuremat hoogu. See annab veel kord tõendust, et eestlased on ja jäävad ka edaspidi omis hinges küttideks.

Alles kevadel jõudsid esimesed partiid väikekaliibrilisi püsse kohale, silmapilkselt levisid nad ja tekkis tarvidus uute tellimiste järgi. Otsekohe algas kibe laskmine. Raskusi sel alal tuli paljugi ette: puuduvad süstemaatilised juhtnöörid ja eeskirjad (ainult katkendlisi andmeid ja näpunäiteid selle kohta on ilmunud „Kaitse kodu!“ veergudel), spordipüss on rahvale veel võõras, selle käsitlemine pea tundmatu, puuduvad sellekohaselt organiseeritud laskekohad jne.

Kuid kõigist nendest raskustest saadakse üle, kui aga härjal sarvedest kinni haaratakse. Olgu kuitahes head eeskirjad, olgu eeskujulikud laskekohad, kuid kellestki ei saa korralikku laskesportlast, kui see asi teda tõsiselt ei haara ja ainult „paugutatakse“ ilma eesmärgita ning vaimustusega.

Otse vastupidiselt — t a h a b keegi laskmist õppida ja harjutada, leiab tema ikkagi võimaluse laskesporti harrastamiseks. Ei takista siis täielikkude eeskirjade, erilaskeradade puudumine, aja nappus ega muud takistused, milliseb asjaolud ehk nõrgal mehel käed rüppe langetavad.

Huvitava näitena ja eeskujuna võime siinkohal nimetada Taliinna maleva noort laskesportlast härra Voldemar Reesev-Reeselit, Lõuna malevkonna 4. kompanii pealikut.

Eriti tähelepanuvääriline on tema laskesüsteem, selle harrastamise viis ja tähelepanekud ja märkused laskmise juures.

Siinkohal peatume veidi lähemalt nende juures, kuid olgu meele tuletatud, et käesolevas artiklis toodud näited ei taha ega tohi olla mingisuguseks šablooniks, mida tarvis täpp-täpilt järele aimata. See on ainult näide, kuidas üks inimene küsimuse lahendas. Igale inimesele jäägu vabadus abinõude ja võtete leidmiseks, peasi, et aga saavutatakse eesmärk: s a a d a h e a k s l a s k e s p o r t l a s e k s .

II.

Käesoleval juhul olukord pea mingisugust soodustust ei pakkunud. Laskekohana võib kasutada aeda, kus maksimaalne laskedistants 30—35 m. Aega harjutamiseks napilt, peale kogu päeva kestnud töö on õhtuti aega harjutamiseks napilt tund, sest päevad lühenevad järjest.

Laskur erilist ettevalmistust saanud ei ole, kuid tundes suurt huvi asja vastu on kuulnud ja näinud mõnd siit ja sealt ning seda kõike tal-

lele pannud. Varem on lasknud sõjaväepüssist, kuid viimase kuue kuu jooksul ei ole laskmas käinud. Väikekaliibrilisest püssist laskis 1917. aastal, pärast seda ei ole spordipüssi kätte saanud.

Seega on sihtimise ja püssi käsitlemine muus osas üldiselt tuntud.

Et otsekohesed reeglid väikekaliibrilisest püssist laskmise kohta veel puuduvad, teeb härra Reesev-Reesel järgmise otsuse:

Harjutamise aluseks võtta „L a s k e m ä ä r u s e d s õ j a v ä e p ü s s i d e s t l a s k m i s e k s“, kusjuures vastavalt vähendada laskekaugusi ja märklaudu. Kuib laskekoha iseloom ja kasutada olevad märklaud ei võimalda vähendamist läbi viia täies järjekindluses.

Nimelt on olemas vähendatud märklaudu: 10 korda vähendatud õppelaskmise märklaud (10×10 sm); 10-ringiline normaalmärklaud 0,5 sm ringide vahedega ja 10-ringiline spordipüssi 50-m normaalmärklaud 1-sm ringide vahedega. Kuid selgub, et esialgseks harjutamiseks nendest aitab küll.

Küsimus lahendatakse järgmiselt:

1) 100 m laskmise asemel lastakse 20 m pealt vähendatud õppelaskmise märklauda ja väiksema (10×10 sm) 10-ringilise märklaudade pihta.

2) 150 m laskmise asemel — 25 m pealt samade märklaudade pihta.

3) 200 m asemel — 30 m pealt samade märklaudade pihta.

4) 250 m asemel — 40 m pealt ja

5) 300 m asemel 50 m pealt spordipüssi 50 m normaalmärklauda pihta.

Seega on laskekaugused vähendatud keskmiselt 5—6 korda ja umbes sama võrra ka märklaudu.

Laskmine sünnib 22-kaliibrilisest „Achillese“-süsteemi väikekaliibrilisest püssist. Et sihtimisepink puudub, siis lastakse pingilt ettenähtud harjutused lamades toelt.

III.

Laskekursus algab püssi proovimisega 25 m peal. Proovimisel selgub, et püss jookseb normaalselt nii oma tabamise kui ka tiheduse poolest. Samuti selgub ka, et laskuri parem silm ei näe täiesti normaalselt, mille tagajärjel sihtjoon sihtpunktist natukene paremale juhitakse.

Esimene algajate harjutus täidetakse korralikult. Kõik neli kuuli on asetunud 2,5-sm läbimõõduga ringi sisse. (Lubatud läbimõõt 6 sm.)

Samuti täideti heade tagajärgedega ka harjutus nr. 2. Tabamuslaskudega saavutati 7+7+6=20 silma.

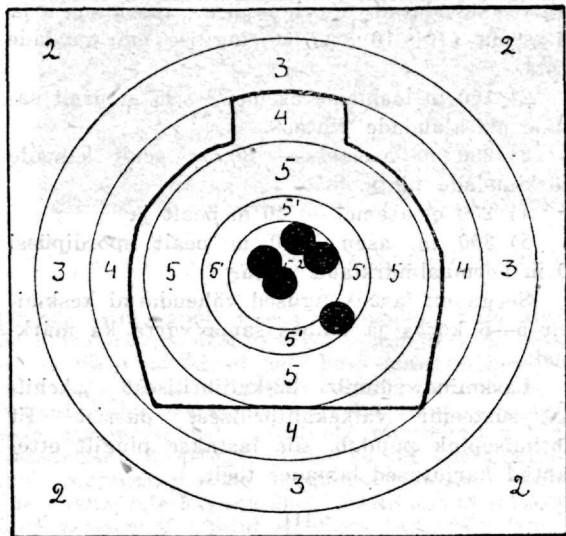
Harjutus nr. 3 näitab tagajärgi: $5^2, 5^2, 5^2, 5$ ja 4. Seega on harjutus täidetud; tabamused asetuvad veidi paremale (laskuri iseäraldused).

Seni lastakse ainult lamades toelt ja saavutatakse täiesti rahuldavaid tagajärgi. Kuid neljanda harjutuse juures muutub pilt. Siin lastakse juba käelt: lamades — 2 lasku, põlvelt — 2 lasku ja püsti — 2 lasku. Uus asend on veel võõras, vastavalt sellele ka tabamused:

- 1) põlvelt lamades käelt: 7 ja 2 silma;
- 2) püsti käelt: 6 ja 3 silma;
- 3) põlvelt: 6 silma, kuid teine kuul läheb märklauast hoopis mööda. Laskur seletab, et laskeasend põlvelt täiesti harjumata ja sellest tingitud juhuslik möödalaskmine.

Harjutus nr. 5 sooritatakse jällegi lamades toelt. Tagajärjed: $8+8+8+9+9+9=51$ näitavad, et see asend võrdlemisi hästi kätte õpitud, millest tingitud ka niisugune ühtlane saavutus.

Vahepeal on lamades käelt, põlvelt ja püsti käelt laskeasendeid hoolega harjutatud ja see tundubki harjutus nr. 6 juures, kus saavutatakse: 1) lamades käelt: $5^2+5^2+5^2+5+5$; 2) põlvelt: $5+5+5$ ja 3 püsti käelt $5+2$ silma.

Joon. 1.

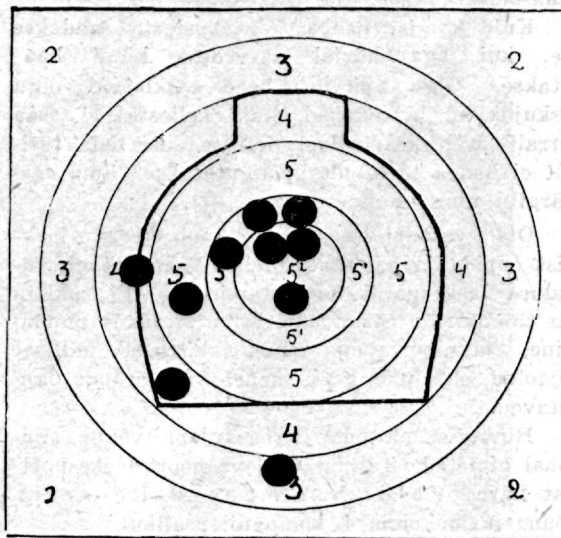
Algajate klassi harjutusi lõpetades selgub, et laskur on küps laskmiseks lamades toelt, mida tõendavad harjutus nr. 7 tagajärjed, millist täideti juba 25 m pealt. (Vaata joonestus nr. 1.)

Edasi asutakse II klassi harjutuste täitmisele. Siin on laskekaugus 30 meetrit ja lastakse peajasjaliselt lamades käelt. Tagajärjed kõnelevad ilma pikema seletuseta ise enda eest.

Harjutus nr. — $5^2+5^1+5+5+5=25$ silma;
Harjutus nr. 2 — $4+8+8=9=8+8=45$ silma (75%);

Harjutus nr. 3 — $4+5+5^1+5^1+5^2+5^2=5^2+5^2+5^2+5^2=49$ silma;

Harjutus nr. 4 — $4+7+7+9+9+9+10+10+10+=84$ silma (84%).

Joon. 2.

Teist laskurklassi lõpetades saavutatakse lamades käelt laskmisel 25 m peale tagajärgi, millised näidatud joonistuse nr. 2 ($3+4+4+5+5^1+5^1+5^1=5^2+5^2+5^2=46$ silma). Tabamispinna kõrgus 4,5 sm ja laius 3 sm. See on täiesti rahuldav tabamuspilt 25 m pealt lamades käelt lastes. Nii siis, lõpetades II laskurklassi harjutusi, on laskur juba täiesti rahuldavalt välja õppinud lamades käelt laskmises.

R. L.

Üleriiklikud politsei esivõistlused.

Massiline osavõtt ja rida häid saavutusi.

Teised üleriiklikud politsei esivõistlused kerjõustikus, laskmises, ujumises ja jalgrattasõidus korraldas Tallinnas 17.—19. aug. Eesti politsei kehakasvatuse organisatsioonide liit. Võistlused peeti koos piirivalvega ja võistlejate üldarv oli 243, mis jättis võimsa mulje spordi arenemisest meie korrakaitsjate seas. Võistluste

head kordaminekut püüdis kahel esimesel päeval nurja ajada vihma sadu. Tunduvalt kannatas vihma tõttu võistlejate rongikäik ja siseministri poolt toimetatud võistluste avamine, samuti Kadrioru ringteel peetud 25 km. rattasõit.

Kõigiti õnnestus võistluste lõpupäev, mil väljale oli kogunenud rohkelt pealtvaatajaid, kes

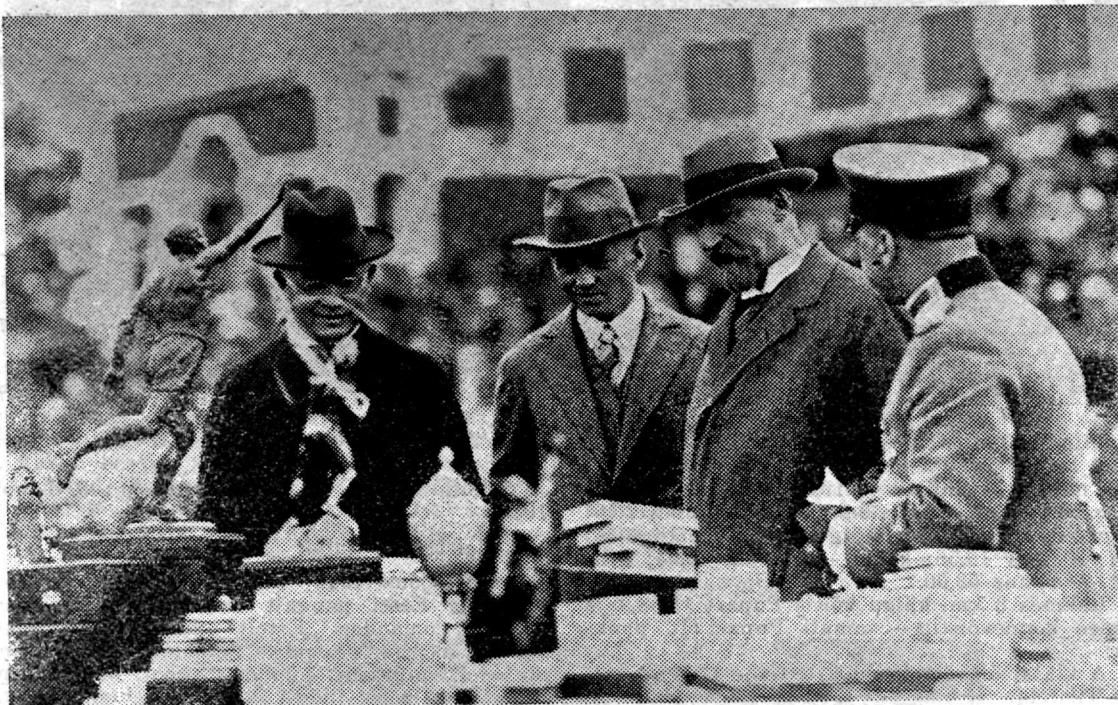

kiindunult jälgis võistluste käiku. Eriiselt huvitavad olid puhtpolitseilised ja -sõjaväelised alad, nagu rakmeskäik, teatejooksud ja rattasõit. Pealtvaatajate hulgas viibisid Saksa ja Itaalia saadikud. Auhindade jagamist toimetab siseministri abi Kübarsepp.

Kergejõustikus kujunes konkurents teravaks A klassi individuaalvõistlustel, milles esinesid Eesti paremad sportlased, nagu Labent, Tann, Laurson, Tiisfeld, Madisson, Neumann j. t. Võistluste suursaavutusteks kujunesid Tiisfeldi 800 mtr. jooks 1.59,1 ja Neumanni raskusheide (12,5 kg.) 15,97 mtr., mis mõlemad paremad Eesti rekordidest. Eesti keskmaa jooksjate perekastus neil võistlustel uue jooksutähega, kelle-na esile kerkis Pärnu politseinik Madisson. Mees

Ala, milles politsei viimasel ajal tugevalt edenenud, on laskmine. Esikohal püsib selles Tallinn. Eriti head olid tagajärjed browningist laskmises. Esimeseks auhinnaks laskmises oli kulduur. Üldvõitjaks laskmises tuli Lehowa.

Ujumises ei ulatanud tagajärjed üle keskmiste. Uudisena oli kavas 50 mtr. päästeujumine, mil võistlejatel tuli vette hüpata täies vormis. Selle ala võitis tartlane Raig. Ta omandas auhinna siseministri poolt välja pandud hõbeuuri. Jalgrattasõit kujunes Viljandi ja Tartu ühiseks triumfiks. Viljandlane Rossman ja tartlane Lõhmus võitsid enese vastaseid mängleva kergusega. Parimaks rattasõitjaks oli Rossman, kes võitis riigi trükikoja poolt auhinna välja pandud jalgratta.

Riigivanem J. Tõnisson politseivõistlustel auhindu vaatamas.

kattis 1500 mtr. toreda lõpuspordi juures ajaga 4.12,8, millega võistelda ei saanud Tiisfeld ega Laurson. Ka 3000 meetris oli Madisson ülevõimukas Laursoni vastu. Madissonilt võib veel koguni tänavu oodata Eesti 1500 ja 3000 meetri rekordi purustamist. Neuman oli suurvormis ning nabis visketes kõik neli esimest kohta. Kuuli tõukas ta 13,19, ketast heitis 37,70, granaati viskas 60,72 ja raskust heitis 15,97 mtr. Hüpetest oli huvitavam kõrgus, milles Steinbergil tuli kolm korda ületada 1,70 mtr. selle ala võitmiseks. Kaugushüppes oli Pupart Labendil tihedalt kannul. 100 meetris kaitses Labent meistritiitlit ülekaalukalt, kuid 200 meetris ilmutas Tiisfeld suuremat energiat ja võitis Labendi rinnaga. 400 meetri võitis Tiisfeld hea ajaga 51,3 sek.

Puhtpolitseilistel aladel tuli võitjaks Pupart ja tuli enese võitudega kokku kümnel alal politsei paremaks sportlaseks ja võites selle võiduga jäädavalt siseministri rändauhinna — hõbevaasi, mille väärtus 180 krooni.

Esivõistluste üldvõitjaks tuli Tallinn 4,5 punktiga, teine Viljandi 177 p., kolmas Tartu 140 p., neljas Pärnu 88 p., viies Läänemaa 54 p.

Üksikutel aladel tuli auhinda esimesele kuuele. Võistlustel väljamängitud auhindade üldarvu võib hinnata 3000-le kroonile.

Tagajärjed olid: 100 mtr. 1. Labent 11,4; 2. Tiisfeld; 3. Tann. 200 mtr. — 1. Tiisfeld 23,2 (rek.); 2. Labent; 3. Tann. 400 mtr. — 1. Tiisfeld 51,3 (rek.); 2. Villo 53,5; 3. Pupart. 800 mtr. — 1. Tiisfeld 1.59,1 (rek.); 2. Laurson 2.01,4; 3. Madisson 2.05,4. 1500 mtr. — 1. Madisson 4.12,8; 2. Tiisfeld 4.13,9; 3. Laurson 4.19,6. 3000 mtr. — 1. Madisson 9.31,6; 2. Laurson 9.34,8; 3. Kurm 9.39,4. 5000 mtr. — 1. Laurson 16.33,7 (rek.); 2. Ertis 16.44,1; 3. Kurm 17.08. 4×100 mtr. teatejooks — 1. Tallinn 45,4 (rek.); 2. Viljandi. 5×200 mtr. — 1. Tallinn 2.01,1 (rek.); 2. Viljandi. 800+400+200+200 mtr. — 1. Tallinn 4.04; 2. Viljandi. 400+300+200+100 mtr. rakmetes — 1. Tallinn 2.22,6; 2. Viljandi.

Kõrgus — 1. Steinberg 1,70 (rek.); 2. Martinson 1,70; 3. Labent 1,60. Kaugus — 1. Labent 6,60 (rek.); 2. Pupart 6,55; 3. Steinberg 6,00. Kolmik — 1. Labent 13,30 (rek.); 2. Torbek 12,82; 3. Pupart 12,69. Kuul — 1. Neumann 13,90 (rek.); 2. Ivask 12,38; 3. Mitt 12,18. Ketas — 1. Neumann 37,70; 2. Mitt 36,70; 3. Ivask 36,63. Granaat (varrega) — 1. Neumann 60,72; 2. Lehova 57,37; 3. Tamm 55,24.

B klass: 100 mtr. — Kirschberg 12,2; 400 mtr. — Luik 54,8; 1500 mtr. — Sinikas 4,37,2;

J. Rossman 48,49,8; 2. Lõhmus 48,54; 3. Matt 49,05,8. 20 km. rakmes maanteel — J. Lõhmus 48,02,8; 2. Kukkk 49,20; 3. Rossman 49,21.

Laskmine: Saksa vintpüss, 15 lasku 12-ringilisesse märki, distants 150 mtr., asendeid kolm. 1. Valv 151 p.; 2. Jaama 147 p.; 3. Tusti 146 p.

Browning F. N., kal. 7,65; 10 ring. märk, 15 lasku, dist. 25 mtr.: 1. Ernits 117 p.; 2. Tats 115 p.; 3. Siirmann 106 p. Montekristo, kal. 6 mm., dist. 25 mtr., 15 lasku rahvusvah. märkl.:

Politsei laskevõistlused Tondi tiirul.

3000 mtr. — Sinikas 10,19,3; 4×100 mtr. — Tartu 50,8; 5×200 mtr. rakmes — Viljandi 2,45; kaugus — Mägi 5,76; kõrgus — Ausman 1,55; kuul — Saar 10,56; ketas — Abram 32,94; granaat — Franz 53,00.

Rakmes 3 km. käigu võitis Pupart 18,58,9 ja rakmes kolmevõistluse samuti Pupart 16 punktiga.

A klassi ülbvõitja: Pupart, teine Labent, kolmas Tiisfeld. B klassis: 1. Kabin, 2. Espenberg; 3. Sinikas.

Ujumine: 100 mtr. vabalt Raig 1,41,3; 400 mtr. vabalt Lepp 9,41; 50 mtr. päästekorras Raig 1,05,8; 4×50 mtr. teateujumine Tallinn 3,25,2.

Jalgrattasõit: 5 km. — 1. Rossman 8,54,8; 2. Kukkk 9,01,3; 3. Lõhmus 9,03,1. 25 km. —

J. Schüts 105 p.; 2. Puusepp 104 p.; 3. Lehova 103 p.

Meistriteks tulid:

Kergejõustikus: lühikesed maad Tiisfeld, omandas Eesti pangalt browningu, keskaamad Tiisfeld, omandas „Estolt“ pronkskuju; pikad maad Laurson, omandas Estoonia eksporttapa-majadelt jalgratta; hüpped Labent, omandas politsei kehakasv. liidult kasti hõbelusikaid; visketes Neumann omandas Eesti pangalt browningu; ujumises Raig, omandas Tartu politsei spordiringilt hõbeportsigari; laskmises Lehova, omandas Viru-Järva abiprefektuurilt brovningu; rattasõidus Rossman, omandas riigi trükikojaalt jalgratta.

Lühemaid sõjaväelisi teateid välismailt.

Uus Inglise vintpüss.

Inglise sõjaministeerium kuulutas aasta alul võistluse kõige parema iselaadiva püssi konstrueerimiseks, millist võtta tarvitusele Briti armees.

Võistluse esimene auhind otsustati anda kindral Tomsoni vintpüssile. Uus püss teeb 35 lasku minutis. Laadimine sünnib auto-

maatselt. Pärast iga lasku asub järgmine padrun automaatselt magasinist kohale, kust välkkiirelt, samuti automaatselt eemaldunud tüh-jakslastud padrun. Uue vintpüssi mudel on valmistatud Birminghamis. Konstruktsoonilt on ta uskmatalt lihtne ja välimuselt peaaegu ei erine millegagi senisest Inglise vintpüssist. Seejuures võimaldab kindral Tomsoni süsteemiline vintpüss aga ühe minuti jooksul lasta 2½

korda suurema arvu laskusid kui senine, käsitsi laetud vintpüss.

Tankid punaväele.

„Krasnaja Gaseeta“ teateil on Nõukogude ametliku sõjaorganisatsiooni „OSO- Aviohimi“ rakukesed alanud hoolsat kihutustööd tehastes ja vabrikutes punaväele tankide ehitamiseks. Tankid tahetakse ehitada „vabatahtlikkude“ sunduslikkude annetustega, nagu need mõnikümend lennukit, mis kannavad nime „Meie vastus Chamberlainile“ ja mille ehitamiseks „OSO-

Aviohim“ saavutas summad seega, et vabrikutes ja ametikohtades suruti komissaride survele läbi otsused, teatav protsent palgast annetada lahinglennukite ehitamiseks.

Nagu leht teatab, on „OSO-Aviohim“ suutnud Leningradis juba 30.000 töölisele peale suruda „vabatahtliku“ otsuse, et nad aasta jooksul töötavad seitsmel pühapäeval, mille palga „annetavad“ tankide ehitamiseks. Mõned tehased on veel peale selle samaks otstarbeks otsustanud nädalas tööaega pikendada ajutiseks paari tunni võrra.

Soodustused teenistusaja lühendamises noorkaitseliitlastele.

10. augustil sooritasid Harju maleva noorkaitseliitlased, kes kaitseväeteenistusse astudes teenistusaja lühendamise näol 2-kuulist soodustust soovisid, katsed sõjaministeeriumi poolt määratud komisjoni ees. Katsetele ettevalmistuseks korraldatud kursusele oli ilmunud 13 kaitseliitlat. Kui arvesse võtta, et kavatsetavasse Värska laagrisse oli malevast end üles annud 50 noorkaitseliitlast, siis ei olnud ilmunud arv mitte suur.

Seletatav on see aja puudusega heinategemise hooajal. Kursus kestis 10 päeva. Töökava oli kokku seatud katsete kava alusel ning sai läbi võetud täies ulatuses. Kõik osavõtjad olid juba varem ettevalmistuse saanud talvel korraldatud õppustel ja suvilaagrites mille üldine

ulatus on keskmiselt 2 nädalat. Kokkuvõttes kulus katsetele ilmunud kaitseliitlastel ettevalmistuseks umbes 1 kuu.

Katse-komisjoni poolt katsed sooritasid 11, kuna 2 nõrkadeks tunnistati. Nagu katsetel sageli, nii tuli ka neile see otsus üllatusena. Ja tõenäoliselt mitte just nõrkuse tõttu, vaid katsealuse iseloomu, tasakaalu kaotuse tõttu. Katsetel võis märgata, et noored mitmel alal oma teadmisi ja oskusi nõrgemini väljendasid kui õppustel. Nagu katse-komisjoni esimees väljendas, ei läinud soodustusesaamiseks ärakulutatud aeg ja vaev ka neile kahele mitte asjatult kaduma, kuna omatud oskused ja teadmised saab kaitseväeteenistuses edukalt kasutada ja noored lahkusid täiesti rahuldatult koju oma töö juure.

K. S.

Harju maleva noored kaitseväeteenistuse soodustuskatse komisjoniga.

Pärnu maleva kaitseväeteenistuses soodustust soovijad kehaliskasvatuse katseid sooritamas. Katsekomisjoni liikmed: (×) major Pulma, (××) kpt. Kajak, (●) maleva pealik kpt. Lugus, (●●) kpt. Rasmessov.

Pärnu malevas korraldatud kv.-teenistuses soodustust soovijate kursustel 1.—8. augustini omandasid 2 kuud soodustust 11 noormalevlast. Kursuste õpperuumiks oli maleva õppesaal. Intensiivne töö kestis kursustel vara hommikust kuni hilja õhtuni. Nädalaline õppetöö kursustel andis häid tagajärgi. Kõik noored, kes kursus-

tele tulid, lõpetasid selle edukalt. Katsekomisjon hindas noormalevlasi järgmiselt:

Evald Kirsch, Herbert Hints, Richard Tomson, Voldemar Sossi, Ilmar Kurrusk, Mihkel Nukk, Arseni Sipelgas, Ernst Prank, Hans Kosenkranus ja Verner Martinson, — kõik hästi; Feliks Joab rahuldav.

Spordist Lihula malevkonnas.

11. ja 12. skp. korraldas Lihula spordiklubi malevkonna esivõistlused, mis olid ühtlasi kehakultuuri sihtkapitali valitsuse poolt korraldatud kursuste lõppvõistlused. Osavõtt neist kursustest oli õige elav.

Et luua tugev sportlik alluspind, tõmmati noorigi ligi, mis iseenesest väga soovitav samm. Kolm nädalat tehti kõvasti tööd ja siis prooviti oma võimeid. Vihmane ilm aga mõjus tagajärgedele.

Noortest oli eriti silmapaistev 12-a. Kreek, kes tõesti sündinud sportlane, peale kergejõustiku on ta parimaid Lihula korvpalli mängijaid. Korvpall on kohapeal kursuste jooksul saanud õige populaarseks mänguks, kuna teda varem peaaegu ei tuntudki. Siin on noored eriti silmatorkavad.

Malevlane Kruusimägi püstitas rea rekorde, mis siiski pole ta parimad tagajärjed, eriti just kolmikus hoota. Parim korvpallis on Bernit, võrkpallis Tomberg.

Tänu peab avaldama kohaliku malevkonna pealikule hr. Kargile, kes kuski ei keela oma abi.

Kohtunikudena tegutsesid hr. Hoffmann Berliini kehalise kasvatuse ülikoolist ja Neudorf, kehakultuuri sihtkap. val. instruktor.

Tehnilised tagajärjed.

Noortele kuni 13 a.

100 mtr. jooks: 1) Kreek 8,8; 2) Kotkas 9,2;

3. Toomer 9,5.

Kaugus hga: 1) Kreek 405; 2) Kotkas 390;

3) Ääremann 370.

Kaugus hta: 1) Kreek 221; 2) Kotkas 219;

3) Toomer 204.

Kolmik hga: 1) Kreek 922; 2) Kotkas 854;

3) Ääremann 805.

Kolmik hta: 1) Kreek 627; 2) Kotkas 586;

3) Toomer 543.

Kõrgus hga: 1) Kreek 115; 2) Kotkas 105;

3) Öunapuu 100.

Pesapalli kaugusviske: 1) Kotkas 49,10; 2) Kreek 45,09; 3) Toomer 45,02.

Korvpallivõistlus 6:2.

Malevlastele,

100 m. jooks: 1) Kruusimägi 11,9 (Lääne maleva rek.); 2) Laos 13,0; 3) Timberg 13,1.

150 m. jooks: 1) Kruusimägi 17,9 (kaitseliidu norm); Laos 19,1; 3) Siim 19,5.

1500 m. jooks: 1) Taevere 4:54,0; 2) Bernit 5:06,8; 3) Jõekallas.

5000 m. jooks: 1) Tasso 18:41,8; 2) Bernit 20:02,0; 3) Lukk.

Kaugus hga: 1) Kruusimägi 582; 2) Laos 540; 3) Nurk 520.

Kolmik hta: 1) Kruusimägi 825 (kaitseliidu rek.); 2) Laos 727; 3) Timberg 718.

Kolmik hga: 1) Kruusimägi 11,53; 2) Laos 11,09; 3) Timberg 9,96.

Kõrgus hga: 1) Taevere 140; 2) Treublatt 135; 3) Nurk 135.

Kuul: 1) Kruusimägi 11,23; 2) Siim 11,10; 3) Treublatt 10,12.

Ketas: 1) Laos 29,93; 2) Sirma 28,90; 3) Taevere 28,55.

Oda: 1) Laos 32,85; 2) Siim; 3) Timberg.

Pesapalli viske: 1) Laos 73,41; 2) Siim 69,03; 3) Taevere 68,42.

Võrkpall kombineeritud meeskondade vahel 2:0.

Korvpall kombineeritud meeskondade vahel 14:2.

Malevate võistlused.

Saaremaa malev.

2. ja 3. juunil korraldas Saaremaa malev Kaitseliidupäeva katsevõistlusi laskmises, sõjalise iseloomuga ja kergejõustiku võistlusaladel. Laskevõistlusi peeti Loode laskerajal, sõjalise iseloomuga ja kergejõustiku võistlusi Kuresaare linna laadaplatsil. Võisteldi Kaitseliidupäeva määruste kohaselt.

Võistluste tulemused:

Individuaal-laskmine sv. püssidest: 1. Tammer, A. — 70 silma; 2. Kask, A. — 66 silma; 3. Tamm, J. — 58 silma.

Meesk. vahel laskevõistl. sv. püssidest: 1. Kuresaare II malevk. meeskond (koosseis: Koel, A., Haava, J., Lääts, V., Truu, S., Truu, A., Ausing, P., dr. Martinson, H., Meier, A.) — 91 punkti.

2. Valjala malevk. meeskond (koosseis: Prooses, J., Kiib, A., Jalg, F., Jalg, A., Ennemuist, A., Kõots, V., Paist, A., Silla, S.) — 83 punkti.

Pealikutevahel. laskevõistl. püstolidest: 1. Mlvk. peal. abi Aus, J. — 54 silma.

Sõjaline kolmevõistlus: 1. Kask, A. — 3 min. 57,5 sek.; 2. Luks, N. — 4 min. 25,8 sek.; 3. Kaasik, O. — 4 min. 26,3.

25 km. jalgrattasõit rakmetes: 1. Jalg, A. — 55 min. 27 sek.; 2. Kitt, N. — 57 min. 6,5 sek.; 3. Kindel, A. — 58 min. 25 sek.

100 m jooks: 1. Palk, A. — 12,4 sek.; 2. Niit, F. — 13,1 sek.; 3. Kaasik, O. — 13,2 sek.

400 m jooks: 1. Niit, F. — 61,5 sek.; 2. Kaasik, O. — 62 sek.; 3. Luks, N. — 67 sek.

1000 m jooks: 1. Kask, A. — 3 m. 12 sek.; 2. Sepp, J. — 3 m. 16,2 sek.; 3. Melov, J. — 3 m. 17 sek.

1500 m jooks: 1. Kask, A. — 5 m. 1 s.; 2. Sepp, J. — 5 m. 1,6 s.; 3. Melov, J. — 5 m. 3,4 s.

Kaugushüpe: 1. Seppel, A. — 5 m 54 sm; 2. Palk, A. — 5 m 42 sm; 3. Vaher, E. — 5 m 22 sm.

Kõrgushüpe: 1. Palk, A. — 1,55 m; 2. Tarkmeel, J. — 1,55 m; 3. Seppel, A. — 1,50 m.

Teivashüpe: 1. Seppel, A. — 2,80 m; 2. Tarkmeel, J. — 2,80 m; 3. Tarkmeel, L. — 2,50 m.

Teivas-kaugushüpe: 1. Luks, N. — 4,82 m; 2. Vaher, E. — 4,77 m; 3. Maripuu, H. — 4,75 m.

Kuulitõuge: 1. Palk, A. — 11,33 m; 2. Maripuu, H. — 10,33 m; 3. Vaher, E. — 9,91 m.

Kettaheide: 1. Maripuu, H. — 30,84 m; 2. Vaher, E. — 28,42 m; 3. Palk, A. — 28,13 m.

Odaviske: 1. Rei, O. — 40,08 m; 2. Seppel, A. — 39,95 m; 3. Haamer, E. — 38,99 m.

Granaadiviske: 1. Maripuu, H. — 64,08 m; 2. Tarkmeel, L. — 65,05 m; 3. Haamer, E. — 60,33 m.

Kõievedu: 1. Valjala malevk. meeskond.

Viru malev.

Viru maleva poolt 9. ja 10. juunil korraldatud võistlustel saavutati alljärgnevad tagajärjed:

60 m jooks: 1. Raam, V. — 7,6 s.; 2. Andreson, T. — 7,7 s; 3. Tamm, R. — 7,8 s.

100 m jooks: 1. Raam, V. — 12,3 s.; 2. Tamm, R. — 12,6 s.; 3. Tepper, H. — 12,7 s.

200 m takistusjooks: 1. Verder, A. — 36 s.; 2. Tepper, H. — 37,5 s.; 3. Diivin, L. — 40,8 s.

400 m jooks: 1. Tamm, R. — 57,9 s.; 2. Anderson, T. — 60,0 s.; 3. Diivin, L. — 60,0 s.

1500 m jooks: 1. Sirm, J. — 4 m. 37,4 s.; 2. Luusenberg, A. — 4 m. 38,6 s.; 3. Vahtra, K. — 4 m. 42,0 s.

Teatejooks 4×100 m: 1. meeskond, koosseis: Raam, Tamm, Diivin, Tepper — 50,9 s.; 2. meeskond, koosseis: Valdmann, Verder, Andreson, Kirp — 51,5 s.

Kaugushüpe hooga: 1. Raam, V. — 5,96 m; 2. Verder, A. — 5,85 m; 3. Erna, J. — 5,80 m.

Kõrgushüpe hooga: 1. Andreson, T. — 1,55 m; 2. Raam, V. — 1,55 m; 3. Koop, V. — 1,50 m.

Teivas-kaugushüpe: 1. Andreson, T. — 6,67 m; 2. Erna, J. — 6,42 m; 3. Tamm, R. — 6,41 m.

Kuulitõuge: 1. Verder, A. — 11,23 m; 2. Koop, V. — 11,07 m; 3. Kirp, O. — 10,47 m.

Kettaheide: 1. Verder, A. — 36,94 m; 2. Jürgens, H. — 34,11 m; 3. Erna, J. — 34,07 m.

Odaviske: 1. Verder, A. — 51,09 m; 2. Andreson, T. — 44,90 m; 3. Jürgens, H. — 43,93 m.

Granaadi kaugus-tabavusviske: 1. Verder, A. — 12 p.; 2. Diivin, L. — 5 p.; 3. Tepper, H. — 5 p.

Pesapalli kaugusviske: 1. Verder, A. — 87,86 m; 2. Tepper, H. — 85,57 m; 3. Kirp, O. — 84,45 m.

25 km jalgrattasõit Haljala ja tagasi: 1. Kuber, E. — 53 m. 37,04 s.; 2. Kirsipuu — 1 t. 4 m. 42,2 sek.

Sõjaline kolmevõistlus: 1. Verder, A. — 2 m. 53 sek.; 2. Tepper, H. — 3 m. 48 sek.; 3. Andreson, T. — 4 m. 12 sek.

Tartumaa malev — Mustvee malevkond.

8. juulil s. a. korraldas Mustvee malevkond „Kivimuru“ mäel omavahelisi kergejõustiku võistlusi, millest osa võttis kaunike hulk võistlejaid, nende seas ka naiskaitseliitlased ja noormalevlased. Võistluste tulemused:

100 m jooks (malevlastele): 1. Luning, A. — 13 s.; 2. Kuusk, L. — 13,4 s.; 3. Rosin, J. — 13,6 s.

100 m jooks (noor-malevl.): 1. Sorgus, V. — 15 s.; 2. Laumets, A. — 15,2 s.; 3. Rosin, F. — 15,3 s.

200 m jooks (malevl.): 1. Luning, A. — 28,0 s.; 2. Kuusk, L. — 29,0 s.; 3. Sorgus, V. — 29,4 s.

200 m jooks (naiskaitseliitl.): 1. Lindeberg, M. — 32,0 s.; 2. Toit, A. — 33,2 s.; 3. Hiimets, A. — 34,0 s.

1500 m jooks (malevl.): 1. Jansikene, P. — 5 m. 10 s.; 2. Kuusk, L.; 3. Rosin, J.

Kaugushüpe hooga (malevl.): 1. Luning, A. — 5,29 m; 2. Ernits, E. — 5,13 m; 3. Kaasik, A. — 5,05 m.

Kaugushüpe hooga (noormalevl.): 1. Kuusk, E. — 4,96 m; 2. Sorgus, V. — 4,90 m; 3. Rosin, F. — 4,61 m.

Kõrgushüpe hooga (noormalevl.): 1. Laumets, Aug. — 1,55 m; 2. Laumets, Arn. — 1,45 m; 3. Landsberg, J. — 1,40 m.

Teivashüpe (malevl.): 1. Kaasik, A. — 2,75 m; 2. Laumets, Aug. — 2,70; 3. Ernits, E. — 2,60 m.

Kuulitõuge (malevl.): 1. Abroi, Art. — 11,65 m; 2. Kaasik, A. — 9,84 m; 3. Tiit, E. — 8,19 m.

Kuulitõuge (noormalevl.): 1. Landsberg — 11,46 m; 2. Abroi, Aug. — 11,13 m; 3. Rosin, F. — 9,90 m.

Kettaheide (malevl.): 1. Kaasik, A. — 36,68 m; 2. Abroi, A. — 34,45 m; 3. Luning, A. — 29,90 m.

Kettaheide (noormalevl.): 1. Rosin, F. — 33,60 m; 2. Laumets, A. — 31,10 m; 3. Sorgus, V. — 27,07 m.

Odaviske (malevl.): 1. Kaasik, A. — 40,80 m; 2. Abroi, Art. — 38,75 m; 3. Kuusk, L. — 37,25 m.

10 km jalgrattasõit: 1. Landsberg, J. — 24 m. 25 s.; 2. Rosin, J. — 26 m. 14 s.; 3. Vaher, A. — 27 m. 31 s.

E. L.

AMETLIK OSA.**Kaitseliiduütlema käskkiri nr. 35.**

Tallinnas, 14. juulil 1928. a.

§ 1.

Kaitseliitlaste kätte on usaldatud mitmesugune täiesti uus relvastus, nagu püstolkuulipildujad, püstolid, uuesti kordaseatud suurtükid jne. Kõik see on muretsetud kaitseliidu summast kalli raha eest ja seepärast peame oma varandusi ka väärihoidma.

Panen kõikidele kaitseliitlastele tõsiselt südamele nende kätte usaldatud kaitseliidu varanduse eest korralikult hoolitseda, kusjuures peamine hoolekanne seisku selles, et relv korralikus (kuivas) kohas ja sisseõlitatult hoitakse ning igakord, kohe pärast laskeharjutust või välisõppust, ajaviimatult puhastatakse ja õlitatakse.

Juhin kõikide pealike tähelepanu relvade ülevaatusetele ja nõuan, et:

1) maleva pealik — vaataks järele vähemalt kaks korda aastas r-kuulipildujate, suurtükkide ja soomusautode materjaalosa korrashoiu, kus sarnased välja antud;

2) vanem instruktor — vaataks järele vähemalt üks kord aastas malevale väljaantud püstolkuulipildujate materjaalosa korrashoiu;

3) õppepiirkonna instruktor — vaataks järele vähemalt kaks korda aastas õppepiirkonnale väljaantud suurtükkide, raske-, kerge- ja püstolkuulipildujate ning püstolite materjaalosa korrashoiu ja üks kord aastas pusside korrashoiu;

4) vastav malevkonna, kompanii pealik või laskejuhataja — võimalust mööda igal laskehar-

jutusel või õppusel revideeriks kõikide automaatrelvade, püstolite ja pusside korrashoidu.

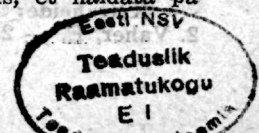
Iga aasta 1. maiks maleva pealikul esitada peastaapi kokkuvõtlik aruanne relvade revideerimisest möödunud tegevusaasta eest.

Kui relvade ülevaatusel tulevad ilmsiks roostetäljed või mõnesugused muud vigastused uuel välja antud kerge- ja püstolkuulipildujate ning püstolite juures, siis tuleb relv seesuguselt kaitseliitlaselt jalamaid ära võtta ja tekkinud kahju relvakandjalt sisse nõuda.

Iga kaitseliitlane hoolitsegu talle välja antud relva, rakmete ja laskemoona korrashoiu eest seda enam, et see pole tema isiklik omandus, vaid kogu kaitseliidu varandus.

§ 2.

Peale arvurikaste kohalikkude laskevõistluste on seni veel peetud iga aasta üleriiklikke kaitseliidu laskevõistlusi, mis aset leidnud kaitseliidupäeval koos teiste võistlustega. Seinsed kogemused on näidanud, et kaitseliidupäeval korraldatavad laskevõistlused üksi ei suuda rahuldada meie laskurite peret täies ulatuses. Põhjusti seks on mitu ja tähtsamad nendest oleksid: aja nappuse tõttu võisid võistlustest osa võtta ainult paremad (kõrgema klassi) laskurid, teiste võistluste pikas reas ei leia laskevõistlused küllalt tõsist käsitlemist; suvise perioodi alul ei ole laskurid veel küllalt vormis, et näidata parimaid saavutusi jne.

Silmas pidades laskevõistluste suurt tähtsust nii sportlikult kui ka riigikaitse seisukohalt ja vastu tulles laskurite-pere soovidele, käsin käesoleval aastal pidada eri-laskemeistervõistlused selle käsukirja juure lisatud võistlusmääruste alusel.

Meistervõistlusi pidada malevates maleva pealiku korraldusel — maleva meistri ja üleriiklikke peastaabi õppe- ja spordiosakonna pealiku korraldusel — kaitseliidu meistri nimele. Osavõtt võistlustest on võimaldatud kõigile laskuritele mendes klassides, millesse nad kuuluvad.

Meistervõistlusi peetakse käesoleval aastal ainult klassides ja aladel, milles meil laskureid tegeliselt: s. o. sõjaväepüssidest laskmises II, I ja esi-laskurklassis, väikekalibrilistest püssidest laskmises — B (II) klassis, püstolitest laskmises — II klassis.

Täpsed andmed kaitseliidu meistervõistluste aja, koha ja korraldamise üle avaldatakse minu käsukirjas, kuna malevate meistervõistluste läbiviimine jääb täies ulatuses malevate pealikeute hooleks.

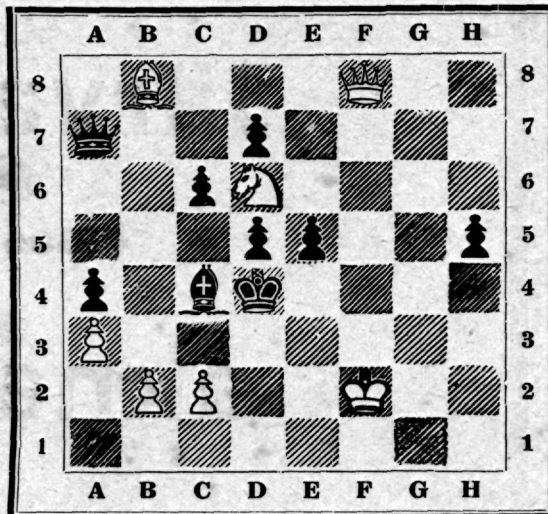
Lisa: Kaitseliidu 1928. a. laske-meistervõistluste määrused (ilmunud „Kaitse Kodu“ 1928. a. nr. 13/14).

Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 56.

Kokku seadnud L. Blumenoff (Tallinnas).
Mustad.

Walged.

Valged: Kf2, Lf8, Ob8, Rd6, Ea3, b2 ja c2.

Mustad: Kd4, La7, Oc4, Ea4, c6, d5, d7, e5 ja h5.

Valged algavda ja annavad matt kahe sammuga.

Väljaandja: Kaitseliidu staap.

Vastutav toimetaja: V. Negro.

Tegev toimetaja: E. Jalak

Soovitame karjapidajatele:

Roostekindlaid, ühest tükist pressitud tuntud Daani Frederiksbergi „F. M.“, Rootsi A/B. „Baltic’u“ ja Saksa A/G. „Ahlborni“ vabrikute

piimaveokannusid

Frederiksbergi „F. M.“ ja Rootsi „Lac“ vatiga filterkurnad on kõige otstarbekohasemad.

P. K. „ESTONIA“

Tallinn, Jaani tän. 6, telef. 20-90.

Järvakandi

klaasivabriku

aknaklaas

on puhas, paks ja laseb hästi lõigata.

Tellimised täidetakse kiirelt

Saada kõigist suurematest kauplustest ning tarvitajate- ja majandusühisustest.

Vabrik:

Keava jaama kaudu,
telef. Lelle 7.

Kontor:

Tallinn
Süda tänav 1,
telef. 15-38.